रां कें गा

३८

प्रथम॰

1458 ed.

राम

३८

गो॰ लोकाख्यं प्रथममपरं चाथवृंदावनाख्यं शैलं माधुर्यखंडं व्रजजनसुखदं
माथुरं पंचमं च गर्गाचार्यैरनंतः कथितं द्वारकाख्यं सुखंडं विश्वाक्रां
तं हलधराख्यं ज्ञानखंडं हि चांते ॥ १

ग॰ सं॰ मा॰ ॐश्रीगणेशायनमः ॐनारायणंनमस्कृत्यनरंचैवनरोत्तमं देवींसरस्वतींव्यासंततोजयमु
१ दीरयेत् १ शरद्विकचपंकजश्रियमतीवविद्वेषकंमलिंदमुनिसेवितंकुलिशकंजचिह्नावृ
तं स्फुरत्कनकनूपुरंदलितभक्ततापत्रयं चलद्द्युतिपदद्वयंहृदिदधामिराधापतेः २ वदनक
मलनिर्गद्यस्यपीयूषमाद्यंपिबतिजनवरोयंपातुसोयंगिरंमे बदरवनविहारःसत्यवत्याःकु
मारः प्रणतदुरितहारःशार्ङ्गधन्वावतारः ३ कदाचिन्नैमिषारण्येश्रीगर्गोज्ञानिनांवरः आय
श्री ययौशौनकंद्रष्टुंतेजस्वीयोगभास्करः ४ तंदृष्ट्वासहसोत्थायशौनकोमुनिभिःसहः पूजयामास
पाद्याद्यैरुपचारैर्विधानतः ५ शौनकउवाच सतांपर्यटनंधन्यंगृहिणांशांतयेस्मृतं नृणामं
तस्तमोहारीसाधुरेवनभास्करः ६ तस्मान्मेहृदिसंभूतंसंदेहंनाशयप्रभो कतिधाश्रीहरेर्विष्णो
रवतारोभवस्थले ७ गर्गउवाच साधुपृष्टंत्वयाब्रह्मन्भगवद्गुणवर्णनं शृण्वतांगदतांयद्वै
पृच्छतांवितनोतिसं ८ अत्रैवोदाहरंतीममितिहासंपुरातनं यस्यश्रवणमात्रेणमहादोषःप्रशाम्य
ति ९ मिथिलानगरेपूर्वंबहुलाश्वःप्रतापवान् श्रीकृष्णभक्तःशांतात्माबभूवनिरहंकृतिः
१० अंबरादागतंदृष्ट्वानारदंमुनिसत्तमं संपूज्यचासनेस्थाप्यकृतांजलिरभाषत ११ बहुला
श्वउवाच योऽनादिरात्मापुरुषोभगवान्प्रकृतेःपरः कस्मात्तनुंसमाधत्तेतन्मेब्रूहिमहामते १२ राम
१

ना

नारद उवाच गोसाधुदेवताविप्रवेदानां रक्षणाय वै तनुं धत्ते हरिः साक्षाद्भगवानात्मलीलया १३
यथा नटः स्वलीलायां मोहितो न जनस्तथा अन्ये दृष्ट्वा तन्मायां मुमुहुस्तेन संशयः १४ जनक
उवाच कतिधा श्रीहरेर्विष्णोरवतारो भवत्यलं साधूनां रक्षणार्थाय हि कृपया वद मां प्रभो १५
नारद उवाच अंशांशोंऽशस्तथावेशः कला पूर्णः प्रकथ्यते व्यासाद्यैश्च स्मृतः षष्ठः परिपूर्णत
मः स्वयं १६ अंशांशस्तु मरीच्यादिरंशा ब्रह्मादयस्तथा कलाः कपिलकूर्माद्या आवेशा भार्गवा
दयः १७ पूर्णो नृसिंहो रामश्च श्वेतद्वीपाधिपो हरिः वैकुंठोपि तथा यज्ञो नरनारायणः स्मृतः
१८ परिपूर्णतमः साक्षाच्छ्रीकृष्णो भगवान्स्वयं असंख्यब्रह्मांडपतिर्गोलोके धाम्नि राजते
१९ कार्याधिकारं कुर्वन्तः सदंशास्ते प्रकीर्तिताः तत्कार्यभारं कुर्वन्तस्तेंशांशा विद्धि सुप्रभो २०
येषामंतर्गतो विष्णुः कार्यं कृत्वा विनिर्गतः नानावेशावतारांश्च विद्धि राजन्महामते २१ धर्मं
विज्ञाय कृत्वा यः पुनरन्तरधीयत युगे युगे वर्त्तमानः सोवतारः कला हरेः २२ चतुर्व्यूहो भवेद्य
त्र दृश्यन्ते च रसा नव अतः परं च वीर्याणि स तु पूर्णः प्रकथ्यते २३ यस्मिन्सर्वाणि तेजांसि विली
यन्ते स्वतेजसि तं वदन्ति परे साक्षात्परिपूर्णतमं स्वयं २४ पूर्णस्य लक्षणं यत्र तं पश्यन्ति पृथ
क्पृथक् भावेनापि जना सोयं परिपूर्णतमः स्वयं २५ परिपूर्णतमः साक्षाच्छ्रीकृष्णो नान्य एव हि

ग. सं. गो एककार्यार्थमागत्य कोटिकार्यं चकार ह २६ पूर्णः पुराणः पुरुषोत्तमोत्तमः परात्परो यः पुरुषः परेश्वरः
२ स्वयं स्वयं सदानंदमयं कृपाकरं गुणाकरं तं शरणं व्रजाम्यहं २७ गर्ग उवाच तच्छ्रुत्वा हर्षितो राजा रो
मांचीकृतविह्वलः प्रेमाश्रुनेत्रश्रुपूर्णो नारदं वाक्यमब्रवीत् २८ बहुलाश्व उवाच परिपूर्ण
तमः साक्षाच्छ्रीकृष्णः केन हेतुना आगतो भारते खंडे द्वारवत्यां विराजते २९ तत्पगोलोकनाथ
स्य गोलोकं धाम सुंदरं कर्माण्यपरिमेयानि वद कृष्णस्य हे मुने ३० यदा तीर्थाटनं कुर्वन् शत
ग जन्मतपःपरः नरः सत्संगमेत्याशु श्रीकृष्णं प्राप्नुयान्नरः ३१ श्रीकृष्णदासदासस्य दासदासः कदा
भवेयं मनसार्द्रचित्तः योऽदुर्लभो देववरैः परात्मा स मे कथं गोचर आदिदेवः ३२ नारद उवाच
धन्यस्त्वं राजशार्दूल श्रीकृष्णेष्टो हरेः प्रियः तुभ्यं च दर्शनं दातुं भक्तेशो आगमिष्यति ३३ त्वा
न्नृपं श्रुतदेवं च द्विजदेवो जनार्दनः स्मरत्यलं द्वारकायां महाभागं शतानिह ३४ इति श्रीगर्ग
संहितायां गोलोकखंडे श्रीनारदबहुलाश्वसंवादे श्रीकृष्णमाहात्म्यवर्णनं नाम प्रथमोध्यायः १
नारद उवाच जिह्वां लब्ध्वापि यः कृष्णं कीर्तनीयं न कीर्तयेत् लब्ध्वापि मोक्षनिःश्रेणीं स ना
रोहति दुर्मतिः १ अथ वक्ष्ये श्रीकृष्णागमनं भुवि अस्मिन्वाराहकल्पे वै यद्भूतं त
च्छृणु प्रभो २ पुरा दानवदैत्यानां नराणां खलभूभुजां भूरिभारसमाक्रांता धरा गोरूपधारिणी २

६
श्रुनाथचतुर्हंतीवद्वेदयंतिनिजव्यथां कंपयंतिनिजगात्रं ब्रह्मलोकं शरणं गता ४ ब्रह्मा याश्वास्यतो म
घः सर्वै देवगणैः सह तैः शंकरेण समं प्राप्तो वैकुंठमंदिरं हरेः ५ नत्वा चतुर्भुजं विष्णुं स्वाभिप्रायं जगाद ह
अथोत्थितं देवगणं श्रीनाथः प्राह तं विधिः ६ श्रीभगवानुवाच कुतस्त्वं विधिनागतो ऽपतिपरेशा
माक्षादखंडमतिरेकमतिवलीलं कार्यं कदापि न भविष्यति विना हि गच्छाशु तस्य विशदं पदमव्य
यं त्वं ७ ब्रह्मोवाच त्वत्तः परं न जानामि परिपूर्णतमं स्वयं यदि योन्य तस्य साक्षाल्लोकं दर्शय नः प्र
भो ८ नारद उवाच इत्युक्तोपि हरिः पूर्णः सर्वै देवगणैः सह पदं वाद्दर्शयामास ब्रह्माण्डशिखरोपरि ९ मां
वामपादांगुष्ठनखभिन्नब्रह्मांडमस्तके श्रीवामनस्य विवरे ब्रह्मद्रवसमाकुले ११ जलयानेन
मार्गेण वाहिस्ते निर्ययुः सुराः कलिंगाविद्धचतुर्द्दशब्रह्मांडं दृष्टुं स्वधा १२ इंद्रायणफलानि वलु
ठं स्यन्वासिवेजले विलोक्य विस्मिताः सर्वे वभूवुः स्थकिता इव १३ कोटिशो योजनोर्द्ध्वे पुरा
णाम प्टकं गताः दिव्यप्राकाररत्नाद्रिद्रुमवृंदमनोहरं १४ द तदूर्द्ध्वं ददृशुर्देवा विरजायास्तटं शु
भं तरंगितदोमशुभ्रं सोपानैर्भास्वरं परं १५ तद् दृष्ट्वा प्रचलंतस्ते तत्परे जगमतुर्लतः असंख्यकोटि
मार्त्तंडज्योतिषां मंडलं महत् १६ दृष्ट्वा प्रताडिताक्षास्ते तेन साध्वसिता स्थिताः नमस्कृत्वा च त
तेजो दृष्ट्वो विस्मिताश्च याविधिः १७ तज्ज्योतिर्मंडले पश्यन् साकारं धाम शांतिमत् तस्मिन्महाद्भुतं
म

ग.सं.गो सार्धं मृणालधवलं परं १८ सहस्रवदनं शेषं दृष्ट्वा नेमुः सुरास्ततः तस्योत्संगे महालोको गोलो
३ को लोकवंदितः १९ यत्र कालः कलयतामीश्वरो धाममानिनां राजन्नप्रभवेन्माया यामनाश्चि
तं मतिर्महत् २० न विकारो विशात्येव न महांश्च गुणाः कुतः तत्र कंदर्पलावण्याः श्याममुंदरवि
ग्रहाः २१ द्वारि गंतुं चाभ्युदितान्न्यषेधन्कृष्णपार्षदाः देवा ऊचुः लोकपाला वयं सर्वे ब्रह्मवि
ष्णुमहेश्वराः २२ श्रीकृष्णदर्शनार्थाय शक्राद्याश्चागता इह नारद उवाच तच्छ्रुत्वा तदभिप्रायं श्री
कृष्णस्य सखिजानतां ऊचुर्देवं प्रतीहाराः गत्वा चांतःपुरं वरं २३ तत्र विनिर्गता काचिच्चंद्रान
नाम सखी पीतांबरा वेत्रहस्ता सा पप्रच्छ हि तं सुरान् २४ चंद्राननोवाच कस्यांडस्याधिपा देवाः यू
यं सर्वे समागताः वदताशु गमिष्यामि तस्मै भगवते त्विह २५ देवा ऊचुः अहोन्यंडजान्युतानिमान्
दर्शितानि च एकमंडं प्रजानीमोऽथोऽन्यो नास्ति नः शुभे २६ चंद्राननोवाच ब्रह्मद्रवे लुठं
ती हि कोटिशोऽस्त्यंडराशयः तेषु पृथक् यथा देवा यूयं इदं पृथक् पृथक् २७ नाम ग्रामं न जानी
थ कदाचित्त्वं समागताः जाड्यवत्त्वत्र रहस्यं च गृहान्नापि विनिर्गताः २८ ब्रह्मांडमेकं जानंति यत्र राम
जातास्तथा जनाः मशकाश्च यथा तस्यांडे उदुंबरफले सुवै २९ नारद उवाच उपहास्यं गता
३

वृ

देवा इत्यंनुनीमीश्यितोः पुनः यधिनान्निवतानदृष्ट्वा विष्णुर्वचनमब्रवीत् ३० श्रीविष्णुरुवाच यस्मिन्नं
डे ऐश्वर्यभोगैर्भावतां मूलमाननः त्रिविक्रमनखोद्भिन्ने तस्मिन्नण्डे स्थितावयं ३१ नारद उवाच तत्कुंभे
तं च संस्नाय धौतपुमंतः पुरं गता पुनरागत्य देवेभ्यो श्री दत्वा गता पुरे ३२ यत्र देवगणाः सर्वे गोलोके द
दृष्टपूर्वं यत्र गोवर्द्धनं नाम गिरिराजो विराजते ३३ वंशीनमानिनीभिश्च गोपिभिर्गोगणावृतः कल्पवृ
क्षलतामंडैश्च रासमंडलमंडितः ३४ यत्र कृष्णा नदी श्यामा तोलिका कोटिमंडिता वैडूर्य्यकृतसोपाना
स्वच्छंदगाभिरुत्तमा ३५ हंसावतंसजामानं दिव्यद्रुमलताकुलं चित्रपक्षमधुव्रातैर्विशोवृ विराजितं ३६
पुलिने यत्र मलोत्पलपुमं दृशामिव इत्यलं महत्प्रबलपवमानोत्तरजो विशेषपयन्मुहुः ३७ मध्ये निजनिकुंजे प्रे
दृष्टिं रासकवसंयुतं प्राकारवीरवाघ्रकेऽरगाक्षयपताशिरे ३८ शातधावप्रवणा गायाजिरकं प्रविमस्थिताः
कोटिंदुमंडलाकारैर्वितानैर्गुलिकापुभिः ३९ पत्रतलाकेदिव्याभिपुष्पमंदिरवर्त्मभिः जातोभ्रमरसं
गीतोमन्नवहिर्विकस्वनः ४० रत्नाजिरेषु धावंत्यो हारकेयूरभूषिताः कृष्णान्नूपुरकिंकिणीयश्चक्रमा
शोभिविराजिताः ४१ कोटिशः कोटिपो गावो गौरीः श्यामा मनोहराः श्वेतपर्वतशोकाभा दिव्यभूषणभू
षिताः ४२ पयस्विन्यस्तरुण्यश्च श्री लिरूपगुरुगोर्पुताः वत्सापीतपुछाश्च भुजेत्योभव्यमूर्तिकाः ४३
घंटामंजीरसंभावाः किंकिणीजालमंडिताः हेमशृंग्यो हेमतुल्या हारमालाः स्फुरत्प्रभाः ४४

गर्ग. सं. पाटलाहरितानीलाश्यामापीतास्वच्छामाविचित्रिताः धूम्राकोकिलवर्णाश्चयत्रगावश्चनेकधा ४५
४ समुद्रवदुग्धदाश्चसौगरोवुमहावृषाः दीर्घस्कंधधरंसुंगच्छत्रापत्रधर्मधुरंधराः ४६ गोपालावे
त्रहस्तावश्यामावंशीधराधराः कृष्णलीलांगुणायंतोपागोपीमदनमोहने ४७ इत्थंनिजनिकु
ल्लेतेनत्वामधोगतासुराः ज्योतिषांमंडलेपद्मसहस्रदलशोभिते ४८ तदूर्ध्वंषोडशदलेतत्त्रो
षड्दलपंकजे तस्योपरिस्फुरद्दीर्घसोपानत्रयमंडितं ४९ सिंहासनंपरंदिव्यंकौस्तुभैःखचि
तंशुभैः ददृशुर्देवताःसर्वेश्रीकृष्णंराधयावृतं ५० दिव्यैरष्टसखीसंघैर्मोहिन्यादिभिरन्वितं
श्रीदामाद्यैःसेव्यमानंसहस्रगोपालसंवितैः ५१ हंसाभैश्चामरव्यजनादोलच्चामरैर्व्यजनमुख्यभिः कोटि
चंद्रप्रतिकाशैःसेवितंछत्रकोटिभिः ५२ श्रीराधकांतांकृतवामबाहुंस्वच्छंदवक्रीकृतदक्षिणां
घ्रिं वंशीधरंसुंदरमंदहासंभ्रूमंडलामोहितकामराशिं ५३ घनप्रभंपद्मदलायतेक्षणंप्रलं
बबाहुंबहुपीतवाससं वृंदावनोन्मत्तमिलिंदशब्दैर्विराजितंश्रीवनमालयाहरिं ५४ कांचि
कलाकंकनपुरमुद्रितलसन्मनोहारिमहाज्वलंस्मितं श्रीवत्सरत्नोत्तमकुंतलाग्रपंकिरी
टहारांगदकुंडलान्वितं ५५ दृष्ट्वातमानंदसमुद्रमग्नवत्सहर्षिताश्चाप्यमुकुलाकुलेक्षणाः त राम
तःसुराश्रांजलयोनताननानेमुर्मुरारिंपुरुषंपरायणं ५६ इतिश्रीमद्गर्गाचार्यसंहितायांगोलो ४

कखंडे नारदबहुलाश्वसंवादे श्रीगोलोकधामवर्णनंनाम द्वितीयोध्यायः २ जनकउवाचः मु
नेश्यामहात्मानं कृष्णं दृष्ट्वात्परात्परं श्रुत्वा किं चक्रिरे तत्र तन्मे ब्रूहि कृपां कुरु १ नारदउवाचः ॥
सर्वेषां पश्यतां तेषां वैकुंठोपि हरिः स्वतः उत्थायाष्टभुजः साक्षाल्लीनोभूत्कृष्णविग्रहे २ तदैवचा
गतः पूर्णो नृसिंहो चंडविक्रमः कोटिसूर्यप्रतीकाशो लीनोभूत्कृष्णतेजसि ३ रथे लक्षह
येयुक्ते स्थितः समागतवांस्ततः श्वेतद्वीपाधिपोभूमासहस्रभुजमंडितः ४ श्रियायुक्तः स्वायुधा
ढ्यः पार्षदैः परिसेवितः संप्रलीनोबभूवाशु सोपि श्रीकृष्णविग्रहे ५ तदैवचागतः साक्षाद्रामो रा
लो जीवलोचनः धनुर्बाणधरः सीतासमितो भ्रातृभिर्वृतः ६ दशकोटिसूर्यसंकाशचामरांदोलिते
रथे असंख्यवानरेंद्राणां लक्षचक्रध्वनस्वने ७ लक्षध्वजे लक्षहयेशातकुंभस्थितस्ततः
श्रीकृष्णविग्रहे पूर्णः संप्रलीनोबभूव ह ८ तदैवचागतः साक्षाद्यज्ञो नारायणो हरिः प्रस्फु
रत्प्रलयार्कोघज्वलदग्निशिखोपमः ९ रथे ज्योतिर्मये दृष्टो दक्षिणायाः सुरेश्वरः सोपिली
नो बभूवाशु श्रीकृष्णे श्यामविग्रहे १० तदैवागतवान्साक्षान्नरनारायणः प्रभुः चतुर्भुजो
विशालाक्षो मुनिवेषो धृति ११ तडित्कोटिजटाजूटः प्रस्फुरद्दीप्तिमंडितः मुनींद्रमंडले
दिव्यैर्वंदितो मंडितव्रतः १२ सर्वेषां पश्यतां तेषां माश्चर्यमनसां नृप सोपि लीनोबभूवाशु

ग॰सं॰ श्रीकृष्णस्याममुंदरस्ते १३ परिपूर्णतमस्साक्षाच्छ्रीकृष्णंच स्वयंप्रभम् त्वाजादेवानुतिंचक्रुः
५ परंविस्मयमागताः १४ देवाऊचुः कृष्णायपूर्णपुरुषायपरात्परायपयज्ञेश्वरायपरकारणका
रणाय राधावरायपरिपूर्णतमायसाक्षाद्गोलोकधामधिषणायनमः परस्मै १५ योगेश्व
राः किलवदंतिमहः परंत्वां तत्रैवसात्वततमाः किलविग्रहंच अस्माभिरद्यविदितंतवइमथसंतेतस्मै
नमोस्तुमहसांपतयेपरस्मै १६ व्यंगेनवाननहिलक्षणपाकद्याविस्फोटनेनपचकवयोनवि
दंतिमुख्याः निर्देशभावरहितंप्रकृतेपरंत्वांब्रह्मनिर्गुणममलंशरणंव्रजामः १७ त्वांब्रह्मके
चिद्वदंतिपरेचकालंकेचित्प्रशांतमपरेभुविकर्मरूपं पूर्वेचयोगमपरेकिलकर्तृभावमन्यो
क्तिभिर्नविदितंशरणंगताःस्मः १८ श्रेयस्करीभगवतस्तवपादसेवाहित्वाथतीर्थयजनादिषु
येचरंति ज्ञानेनयेचविदिताबहुविघ्नसंघैःसंताडिताःकिलभवंतिनतेकृतार्थाः १९ विज्ञाप्य
मद्यकिमुदेवसमस्तसाक्षी यस्सर्वभूतहृदयेषुविराजमानः देवैर्नमद्भिरमलाशयशुक्लदेहे
तस्मैनमोभगवतेपुरुषोत्तमाय २० येनाधिकाद्द्वयमुंदरचंद्रहारः श्रीगोपिकानयनजीव
नमूलहारः गोलोकधामधिषणध्वजआद्यदेवः सत्वंविपत्सुविबुधान्परिपाहिपाहि २१ राम
वृंदावनेशगिरिराजपतेव्रजेशगोपालवेषकृतनित्यविहारलीला राधापतेश्रुतिधराधिपते ५

धरातलं गोवर्द्धनो दुःखरूप उद्धरध्वमिह राधारमण नारद उवाच इत्युक्तो भगवान् साक्षाच्छ्रीकृष्णो
गोकुलेश्वरः प्रत्याह प्रणतान् देवान् मेघगम्भीरया गिरा २३ श्रीभगवानुवाच हे सुरज्येष्ठ
पौमो रवा प्रत्युन्नमद्भवः यादवेषु जज्ञे यद्यहं मंत्रौ त्रिभिर्मदाज्ञया २४ अहं चावतरिष्यामि ह
रिष्यामि भुवो भारं करिष्यामि वचः कार्यं भविष्यामि यदोः कुले २५ वेदानां मे वचनं विप्रा मुखं
गावस्तनुर्मम अंगानि देवताः पुण्यं साधवो मम हृदि २६ युगे युगे च वाध्यन्ते यदा पापैर्वि
भिर्जनैः धर्मं कर्तुं दयाम्यात्मानं तदा स्वात्मानं सृजाम्यहं २७ नारद उवाच इत्युक्ते वैकते जगदी
श्वरे हरौ राधा पतिप्राण वियोग विह्वला दावाग्निना दुःखरवत्लेव मूर्छिता अश्रुकंपदशा चित्त
भावसंवृत्ता २८ श्रीराधोवाच भुवो भारं हर्तुं मलं त्वं भुवं व्रज तत्परमे सापथं सुरोत्तमः गते
त्वयि प्राणा पतेत् चवियहं कदाचिद्वै वनधारयाम्यहं २९ यदा त्वमेवं सपथं न मन्यसे ह्यतीव
वारं कथं यामि वा कथं प्राणाधरेगं तु मतीव विह्वलं कपूर्रधुल कणावद्रुमिष्यति ३० श्री
भगवानुवाच त्वया साहागमिष्यामि मासोचं कुरु राधिके हरिष्यामि भुवो भारं करिष्यामि त्वद्व
चः ३१ श्रीराधोवाच यत्र वृन्दावनं नास्ति यत्र वा यमुना नदी यत्र गोवर्द्धनो नास्ति तत्र मे
नः मन सुखं ३२ नारद उवाच वेदनाग क्रोशभूमिं स्वधाम्नः श्रीहरिः स्वयं गोवर्द्धनं च ज

ग·सं मुनांप्रेषयामासभूधरी ३३ तदा तु ब्रह्मदेवाद्यौर्नत्वा नत्वा पुनःपुनः हरिं पूर्णतमं साक्षात्कृतांज

६ लिरिदं प्रभुंवाचह ३४ ब्रह्मोवाच अहं कुत्र भविष्यामि कुत्र त्वं च भविष्यसि एते कुत्र भविष्यंति केर्गृहै कैर्गृहैश्च

नामभिः ३५ श्रीभगवानुवाच वसुदेवस्य देवक्यां भविष्यामि परः स्वयं रोहिण्यां मत्कला शेषो

भविता न संशयः ३६ श्रीः साक्षाद्रुक्मिणी भैष्मी शिवा जांबवती तथा सत्या सत्या च तुलसी भूमौ

सत्यभामा वसुंधरा ३७ दक्षिणा लक्ष्मणा चैव कालिंदी विरजा तथा भद्रा ह्रीर्मित्रविंदा च जा

ह्नवी पापनाशिनी ३८ रुक्मिण्यां कामदेवश्च प्रद्युम्न इति विश्रुतः भविष्यति न संदेहस्तस्य त्वं च

भविष्यसि ३९ नंदद्रोणो व्रजे साक्षाद्यशोदाख्या धरा स्मृता वृषभानुः सुचंद्रश्च तस्य भार्या कला

वती ४० भूमौ कीर्तिरिति ख्याता तस्यां राधा भविष्यति सदा रासं करिष्यामि गोपीभिर्व्रजमंड

ले ४१ इति श्रीगर्गसंहितायां गोलोकखंडे श्रीनारदबहुलाश्वसंवादे स्वागमनोद्योगवर्णनं तृतीयो

ध्यायः ३ श्रीभगवानुवाच नंदोपनंदभवने श्रीदामा सुबलः सखाः स्तोककृष्णोर्जुनोंशुश्च न

वनंदगृहे विधे १ विशालर्षभतेजस्विदेवप्रस्थवरूथपाः भविष्यंति सखायो मे व्रजे वृषभानुषु

२ ब्रह्मोवाच कस्यैवं नंदस्वर्लोकस्य वा वृषभानुना वदे स्वपते साक्षाद्रूपं नंदस्य लक्षणं ३ श्रीभ राम

गवानुवाच गाः पालयंति ये घोषे बहुला गोकृतयोनिशं गोपालास्ते भवान्प्रोक्तास्तेषां वै लक्षणं शृणु ४ ६

नंदः प्रोक्तः सगोपालैर्नवलक्षगवांपतिः उपनंदश्च कथितः पंचलक्षगवांपतिः ५ वृषभानुः
सउक्तोवादशलक्षगवांपतिः गवांकोटिर्गृहेयस्यनंदराजःसएवहि ६ कोट्यर्द्धंचगवांयस्यवृष
भानुवरस्तुसः एतौद्वौचव्रजेह्यस्मिन्नुपनंदोद्रोणाख्यएवहि ७ सर्वलक्षणलक्ष्याढ्योगोपराजोभवि
ष्यति ततश्चंद्राननानांचसुंदरीणांसुवासिनां ८ गोपिनांभद्रव्रजेरम्येयूथानियूथाभविष्यंति
हे दे ब्रह्मोवाच हेदीनबंधोश्वजगत्कारणकारण ९ यूथस्यलक्षणंसर्वंतन्मेब्रूहिपरेश्वर ॥
श्रीभगवानुवाच अर्बुदंदशकोटीनांमुनिभिःकथितंविधे १० दशार्बुदंयत्रभवेत्सापियूथःप्रक
थ्यते गोलोकवासिनःकाश्चित्काश्चिद्वैद्वारपालकाः शृंगारप्रकराःकाश्चित्काश्चिच्छ
य्योपकारकाः ११ पार्षदाख्यास्तथाकाश्चिच्छ्रीवृंदावनपालिकाः गोवर्द्धननिवासिन्यःका
श्चित्कुंजविधायकाः १२ मन्निकुंजनिवासिन्योभविष्यंतिव्रजेमम एवंचयमुनायूथोजाह्न
वीयूथएवच १३ रमयामधुमाधव्याविरजायास्तथैवच ललितायाःविशाखायामायायू
थोभविष्यति १४ एवंह्यष्टसखीनांचसखीनांकीलषोडशः द्वात्रिंशच्चसखीनांचयूथाभा
व्याव्रजेविधे १५ श्रुतिरूपाऋषिरूपामैथिलाःकोशलास्तथा अयोध्यापुरवासिन्योयज्ञ
सीताःपुलिंदकाः १६ यासांमयावरोदत्तःपूर्वेपूर्वेयुगेयुगे तासांयूथाभविष्यंतिगोपिनां

मद्रुजेश्रुमे ब्रह्मोवाच एताः कथंकथंभाव्याः केन पुण्येन केवरैः दुर्लभं हि पदं नैवे योगिभि पुरुषो
त्तमः १८ श्रीभगवानुवाच श्वेतद्वीपे वसन्मानं श्रुत्वा लुहुवुः परं उमती भिर्गिराभिस्य पुमन्नो भूत्स
हस्रवान १९ श्रीहरिरुवाच वरं वृणीत पूर्वं वे यस्मनो वांछितं महत् येवांश्रमन्नाहं साक्षाद्नेकांक्षि
दुर्लभं हितत् २० श्रुतय ऊचुः वाङ्मनोगोचरातीतं ततो नो ज्ञायते तु तत् आनंदमात्रमिति य
दृढंतीह पुराविदः २१ तद्रूपं दर्शयास्माकं यदि देयो वरो हि नः श्रुत्वैतद्दर्शयामास स्वं लोकं प्रकृतेः परं
२२ केवलानुभवानंदमात्रमक्षरमव्ययं यत्र वृंदावनं कामदुघैर्द्रुमैः २३ मनोरमनिकुंजाढ्यं सर्व नामवन
र्तुसुखसंयुतं यत्र गोवर्द्धनो नाम सुनिर्झरदरीयुतः रत्नधातुमयः श्रीमान्सुपक्षिगणसंकुलः २४
यत्र निर्मलपानीया कालिंदी सरितांवरा रत्नबद्धोभयतटी हंसपद्मादिसंकुला २५ नानारास
रसोन्मत्तं यत्र गोपीकदंबकं तत्कदंबकमध्यस्थः किशोराकृतिरच्युतः २६ दर्शयित्वाथ ताः प्राह ब्रूत
किं करवाणि वः दृष्टो मदीयो लोकोयं यतो नास्ति परं वरं २७ श्रुतय ऊचुः कंदर्पकोटिलावण्ये
त्वयि दृष्टे मनांसि नः कामिनीभावमासाद्य स्मरक्लान्त्यं न संशयः २८ यथा त्वल्लोकवासिन्यः काम
तत्त्वेन गोपिकाः भजंति रमणं मत्वा चिकीर्षाजनि नस्तथा २९ श्रीहरिरुवाच दुर्लभो दुर्घटश्चैव राम
युष्माकं तु मनोरथः मयानुमोदितः सम्यक् सत्यो भवितुमर्हति ३० आगामिनि विरिंचौ तु जाते सृ

स्वार्थमुपैते कल्पेसारस्वतेतीतेव्रजेगोप्योभविष्यथ ३१ पृथिव्यांभारतेक्षेत्रेमाथुरेमममंडले
वृंदावनेभविष्यामिप्रेयान्वोरासमंडले ३२ जारधर्मेणसुस्नेहंसुदृढंसर्वतोधिकं मयिसंप्राप्यसर्वे
पिकृतकृत्याभविष्यथ ३३ श्रीभगवानुवाच ताश्चगोप्योभविष्यंति पूर्वकल्पवरान्ममः स्वेना
सांचैवगोपीनांलक्षंतत्रस्त्रस्तुविद्धि ३४ सुराणांरक्षणार्थायराक्षसानांवधायच त्रेतायां
रामचंद्रोभविष्यामिदशरथात्मजः ३५ सीतास्वयंवरंगत्वाधनुर्भंगंचकारसः उवाहजानकींसीतां
रामराजीवलोचनः ३६ तंदृष्ट्वामिथिलाःसर्वाःपुरंध्र्योमुमुहुर्विधे रहस्यूचुर्महात्मानंभर्त्तानो
भवहेरघो ३७ ताःप्राहःराघवेंद्रस्तुमासोचंकुरुतस्त्रियः द्वापरांतेकरिष्यामिभवतीनांमनोरथान् ३८
तीर्थदानंतपःशौचंसमाचरततत्वतः श्रद्धयापरयाभक्त्याव्रजेगोप्योभविष्यथ ३९ इतितांभ्योवर
ंदत्वाश्रीरामःकरुणानिधिः कौशल्यांप्रययौधन्वीतेजसाजितभार्गवः ४० मार्गेचकोशला
नार्योश्रीरामंदृष्टातिसुंदरं मनसावव्रिरेतंवैपतिंकंदर्पमोहनं ४१ मनसापिवरंरामोदृष्टातांभ्यो
स्ताघवित् मनोरथंकरिष्यामिव्रजेगोप्योभविष्यथ ४२ सागरंसितयामाद्धभेनकेःसहितंर
घुं स्वपोध्यापुरवासिन्योमुकुंदसुरूपमाप्यपुः ४३ वीक्ष्यतंमोहमापन्नामूर्छितांप्रेमविह्वलाः ॥
तेपुसःपत्न्याःसरयूतीरेरामध्यानतत्पराः ४४ स्वाकाशवाणीभूत्तांसांद्वापरांतेमनोरथान् भविष्यतिन

संदेहः कालिंदीतीरजं वने ४५ पितुर्वाक्यात् यदा रामो दंडकारण्यवनं गतः चचार सीतया सार्द्धं ल
क्ष्मणेन धनुष्मता ४६ गोपालास्तापसकाः सर्वे दंडकारण्यवासिनः ध्यायंतः सततं मां वै रासमाध्या
नतत्पराः ४७ ये गोमायाममायाय धनुर्बाणधरो युवा तेषां ध्याने स्थितो रामो जटामुकुटमंडितः ४८
अन्याकृतिं तं वीक्ष्य परं विस्मितमानसाः ध्यानादुत्थाय ददृशुः कोटिकंदर्पसंनिभं ४९ उत्फुल्लपंक
गोपालो वंशीवेत्रविनाशभुः इत्थं विचार्य मनसा नेमुश्चक्रुः स्तुतिं परां ५० वरं वृणीत मुनयः श्रीराम
स्तानुवाच ह यथा सीता तथा सर्वे भूयास्म रतिवांछिताः ५१ श्रीरामोवाच यथाहि लक्ष्मणो भ्रा
ता तथा प्राप्स्यथ वरोपरि अद्यैव सफलो लाभो मे भवद्भिर्मत्स्वरूपं गतः ५२ सीतापमेयवा मे न दुर्ल
टी दुर्लभो वरः एकपत्नीव्रतो हं वै मर्यादापुरुषोत्तमः ५३ तस्मात्सुमद्वरेणापि द्वापरांते भविष्यथ
मनोरथं करिष्यामि भवतां वांछितं परं ५४ इति दत्वा वरं रामस्ततः पंचवटीं गतः पर्णशालां स
मास्थाय वनवासं चकार ह ५५ तद्दर्शनस्मरलज्जः पुलिंद्यः प्रेमविह्वलाः श्रीमत्पादरजोध्याना
प्राशांत्यर्थं कुंसमयताः ५६ ब्रह्मचारी वपुर्भूत्वा रामस्तत्र समागतः उवाच ताः सांत्वयन् माकु
र्व्यास्तु स्त्रियो वृथा ५७ वृंदावने द्वापरांते भविता वो मनोरथः इत्युक्त्वा ब्रह्मचारी तु तत्रैवांतरधी रामः
यत ५८ यदा रामो वने रैंद्रो रावणादीन्निशाचरान् जित्वा लंकां समेत्य सीतां पुष्पकेन पुरीं ययौ
५९

सीतां तत्याज राजेंद्रो वने लोकापवादतः । गृहे सतां मयि मुनि विमथनं भूरि दुःखदं ॥ ६० ॥ यदा यदा करोद्य
ज्ञं रामो राजीवलोचनः । यदा यदा स्वर्णमयीं सीतां कृत्वा विधानतः ॥ ६१ ॥ यज्ञसीतासमूहो मन्मंदिरे
सखी राघवस्य च । नाम्ना तत्स्वर्णमूर्तीनां चरामं समागताः ॥ ६२ ॥ ता आहुः राघवेंद्रोऽद्य नाहं गृह्णामि हे प्रियाः ।
तदा ता चुक्रुशुः प्रेमपराः राम रक्षस्वात्मजं ॥ ६३ ॥ कथं चास्मान्न गृह्णासि भजंतीर्मैथिलीः सतीः । सद्गुणी
र्यज्ञकाले शुभतनां कार्यसाधिनी ॥ ६४ ॥ धर्मिष्ठो त्वं श्रुतिधरो धर्मविद्राघवसत्कथं । करं गृहीत्वा त्यजसि
ततः पापमवाप्स्यसि ॥ ६५ ॥ श्रीराम उवाच । सत्यमेव वचः सत्यं युष्माभिर्गदितं च मे । एकपत्नीव्रतोऽहं
हि राजर्षिः सीतयैकया ॥ ६६ ॥ तस्माद्यूयं द्वापरांते पुण्ये वृंदावने वने । भविष्यथ करिष्यामि युष्माकं तु म
नोरथं ॥ ६७ ॥ श्रीभगवानुवाच । ताश्चैते विभविष्यंति यज्ञसीता नाम गोपिकाः । अन्यासां चैव गोपीनां
लक्षणांश्च शृणु मैथिले ॥ ६८ ॥ इति श्रीमद्गर्गाचार्यसंहितायां गोलोकखंडे भगवद्बहुलसंवादे उद्योगवर्ण
वर्णनं नाम चतुर्थोऽध्यायः ॥ ४ ॥ श्रीगर्ग उवाच । रमावैकुंठवासिन्यः श्वेतद्वीपसखीजनाः । ऊ
र्ध्ववैकुंठवासिन्यस्तथाजितपदाश्रिताः ॥ १ ॥ श्रीलोकाचलवासिन्यः श्रीसख्योऽपि समुद्रजाः । ता गोप्यो भ
विष्यंति लक्ष्मीपतिवराद्व्रजे ॥ २ ॥ काश्चिद्दिव्याश्चादिव्याश्च तथा त्रिगुणवृत्तयः । भूमिगोप्यो भवि
ष्यंति पुण्यैर्नानाविधैः कृतैः ॥ ३ ॥ यज्ञावतारं रुचिरं विष्णुं दिव्यमूर्तिं । मोहिताः श्रीविभावेन वीक्ष्य दे

वज्जनास्त्रियः ४ तास्तु देवलवाक्येन तपस्तेपुर्हिमाचले भक्त्या परमया तास्ता मे गोप्यो भाव्या तु जेविधे १
स्वंतर्हिते भगवति देवे कृत्वंतरो भुवि ओषधयो दुःखमापन्ना निष्फला भारते भवन् ६ सिद्धार्थे ताम्र
पत्रेषु स्त्रियो भूत्वा मनोहराः वसुर्युगे व्यतीते तु प्रसन्नो भूद्धरिः परः ७ वरं वृणीत चेत्युक्तं स्त्रीत्वा नैर्ष्या
महावने तेह दृष्ट्वा मोहमापन्ना ऊचुर्भर्त्ता भवान्नः श्रीहरिरुवाच वृंदावने द्वापरांते लता भूत्वा मनोह
राः भविष्यथ स्त्रियो रासे करिष्यामि यदृच्छया वः ८ श्रीभगवानुवाच भक्तिभावसमायुक्ता भूरिभाग्यया
वरं धानाः लतागोप्यो भविष्यंति वृंदारण्ये पितामह १० जलंधरस्य स्त्रियो नार्यो वीक्ष्य वृंदापतिं हरिं
ऊचुर्वयं हरिं तास्तास्मात् कं तु वरो भवेत ११ आकाशवाणी भूत्वा तां भजत भूरमापतिं यथा वृंदा तथा यू
यं वृंदारण्ये भविष्यथ १२ समुद्रकन्याः श्रीमत्स्यं हरिं दृष्ट्वा च मोहिताः तास्तु गोप्यो भविष्यंति श्रीम
त्स्यस्य वराद्द्विजे १३ यासीद्वाता पृथुसाक्षान्ममांशस्य च विक्रमः जित्वाथ नृन्पश्यतोधरां कामातृ
द्वोहस्त्व; १४ बर्हिष्मती भवा तत्र पृथुं दृष्ट्वा पुरः स्त्रियः मत्रे समीपमागत्य ता ऊचुर्मोहविह्वलाः १५
स्वयं तु राजतर्ज्जेंडुः पृथुः पृथुलविक्रमः कथं वरो भवेन्नो वै तद्वदत्वं महामुने १६ मैत्रेय उवाच गाढोहं
ऊढता स्वयं पृथ्वी वंधारराभयो सर्वं वृंदावने तिवो ऽर्जमनोरथं महावैर्ष्णवं १७ मनोरथं पृथुद्रुजमर्गेनः पात्रे शमः
शान्ता स्वगा तस्मात्ता गोप्यो भविष्यंति वृंदारण्ये पितामह १८ कामसेनामोह नार्यो दिव्यास्त्वप्सरसो वराः ९

य

त्मात्

नारायणांशस्य महात्मानो बभूवुर्गोपमास्ते १९ मर्त्यकामा ग्रस्तास्ताः सिंधुनारायणेशाप्रमुनिः मनोऽरथो

वि वाभविता व्रजे गोप्यो भविष्य च २० स्त्रियः सुतलवासिन्यो वामनेविष्णुमोहिताः नवलक्षा भविष्यंति गो

प्यो वृंदावने विधे २१ नागेंद्रकन्यायाः शेषं भेजुर्भक्त्या वरेच्छया संकर्षणस्य रासार्थं भविष्यंति व्रजे व

ताः २२ कश्यपो वसुदेवश्च देवकी चादितिः परा शूरः प्राणो ध्रुवश्चापि देवकोवतरिष्यति २३ वसु

श्रेष्ठो वा धर्मः साक्षादक्रूरो दयापरः हृदिकोधनदस्थेव कृतवर्मा त्वपांपतिः २४ गदः प्राचीनवर्हिश्च

मरुतो ह्युग्रसेन उत तस्य रक्षां करिष्यामि राज्यं दत्वा विधानतः २५ धृष्टधुम्नश्चांवरीषः प्रक्रूरः

कि सात्यकिर्मैथिलश्च सीरध्वजः नंदः साक्षाद्द्रोणो वसुसत्तमः २६ शालश्चैव दिवोदासो धृतराष्ट्रो

भगोरविः पांडुः पुत्रास्तस्य श्रेष्ठो धर्मो राजा युधिष्ठिरः २७ भीमो वायुर्बलिष्ठश्च मनुस्वायंभुवोऽर्जुनः

शतरूपा सुभद्रा च सविता कर्ण एव हि २८ नकुलः सहदेवश्च स्मृतौ द्वावश्विनीसुतौ धाता बाह्लीक

वीरश्च वृहस्पतिर्द्रोणः प्रतापवान् २९ दुर्योधनः कलेरंशोऽभिमन्युः सोमः स्वयं च द्रौणिः साक्षाच्छिव

स्यापि रूपं भूमौ भविष्यति ३० इत्थं त्वं कौरवाणां मध्ये वा भूभुजां नृणां कुले कुले च भवत स्वांशैः

स्त्रिभिर्महात्मना ३१ ये देवता नाम सर्वे तिवां राज्ञा रमांशकः भविष्या राजराज्ञी सु महत्स्वाशीवंदाडश ३२

नारद उवाच इत्युक्त्वा श्रीहरिस्तत्र व्रजलोकं कमलाशने दिव्यरूपां भगवतीं योगमायामुवाच ह ३३

श्रीभगवानुवाच: देवक्याः सप्तमं गर्भं मत्त्रिलक्ष्य महामते वसुदेवस्य भार्यायां कृष्ण त्वां समयात्तु नुः ३४
नंदव्रजे स्थितायां च शेषाहिरोहिण्यां दिवसेव नंदपत्न्यां भवत्वं वै कुलदेवं कर्मवाङ्कुतं ३५ नारद उवाच श्रु
त्वा वृ सावैगरीर्नत्वा त्वक्ष्मपरात्परम् भूमिमाय्याः सवालाभिः स्वधाम निजमाययौ ३६ परिपूर्णतम
मं साक्षाच्छ्रीकृष्णं विधिमैथिल कंसादीनां वधार्थाय प्राप्तं वं भूमिमंडले ३७ रोममात्रं न तो जिह्वे
भवतीत्यं वदन् नृपः तदपि श्रीहरेः स्वयवरार्गते नगुणोमहान् ३८ नभवंतं निषिहरेगायत्या त्मम
मं नृपः तथा कृष्णगातं देव्यां वदंति हविलंपत्नितः ३९ इति श्रीमद्गर्गाचार्यसंहितायां गोलोकखंडे
भगवद्भुतांशावतारभगवद्दर्शनोपायोपपूर्णो नाम पंचमोऽध्यायः ५ बहुलाश्व उवाच कंसः कोऽयं पुरा दे
त्यो महाबलपराक्रमः तस्य जन्मानि कर्माणि ब्रूहि देवर्षिसत्तम। १ नारद उवाच समुद्रमथने
पूर्वं कालनेमिर्महासुरः युयुधे विष्णुना सार्धं युद्धे तेन हतो बलात् २ शुक्रेण संजीवितस्तत्र सं
सो जीवित्यावविद्यया पुनर्विष्णुं हंतुकामः उद्योगं मनसाकरोत् ३ तपस्तेपे तदा दैत्यो मंदराचल
सन्निधौ नित्यं दूर्वारसं पीत्वा भजन्देवं पितामहं ४ दिव्यवर्षशतवर्षे व्यतीते च पितामहः स्व
प्रसन्नः सन् वरं ब्रूहीत्युवाच तं ५ कालनेमिरुवाच: ब्रह्मांडे ये स्थिता देवा विष्णुमूलामहा राम
बलाः तेषां हस्तैर्न मे मृत्युः पूर्णानामपि मा भवेत् ६ ब्रह्मोवाच दुर्लभोऽयं वरो दैत्य यत्वया स्तु १०

पाञ्चार्थितः परः कालान्तरे ते प्राप्नुः स्यान्मद्वाक्यं न मृषा भवेत् ७ नारद उवाच उग्रसेनस्य पत्न्यां
कौ जन्म लेभे सुरः पुनः कौमारेपि महामल्लैः स्ववत्सयुयोध ह ८ जरासंधो मगधेन्द्रो दिग्विजयाय
विनिर्गतः अमुनाभिनिकटे तस्य द्वाविंशो पूरितस्ततः ९ द्विपः कुवलयापीडः सहस्रद्विपसत्वभृत्
भवेवेजमसृषलासंधंडुद्ववससिविशान्महीं १० निपातयन्तमं विशान्तं दिशान् भूजनीमसरान् शुं
भूम्यां मानगामयत्रं कंसोपि पुष्कुति ११ पलायिते सुमल्ले सुकंसमंतु समागते शुंडादंडे संगृहीत्वा
पातयामास भूतले १२ पुनर्गीलाहलामंबामामयित्वाग्रसेनजः जरासंधस्य सेनायां विक्षेपसतन
योग्रेनं लहरद्दुवंबलं दृष्ट्वाग्रसन्तो मागधेश्वरः स्वसीहाप्ती दंदो कन्ये तस्मै कंसाय वतोदद्व १४ स्वसा
दुहितृभिः लक्षं रथानां च त्रिलक्षकं अयुतं चैव दासीनां पारिबर्हं च रायुतः १५ हूहूयोधिनं कंसोऽमु
जवीर्यमहोद्धतः माहिष्मती पयोवीरो यथैवाकी चंडविक्रमः १६ चाणूरो मुष्टिकं कूटः शलतोश
लकस्तथा माहिष्मतीपतेः पुत्रा मल्ला युद्धे जयैषिणः १७ कंसमल्लान्नाहसास्नापि दीपध्वंसंगामव
मे अहं दासो भवेयं वो भवंतो जाय विना यदि १८ अहं सपियुचेजयिनो दासानु सर्वान्कारोम्यहं सर्वे ८
चांपस्यतंतो बांनामरातां महात्मनां १९ इतिप्रतिज्ञां कृत्वा च युयुधुस्तैर्जयैषिभिः यदागतं सवा

ग. सं. ण्डरं गृहीत्वा यादवेश्वरः २० भूपृष्ठे योधयामास यादवेन्द्रैः समुच्चरन् तद्यायां तं मुष्टिकाख्यं मुष्टिभिर्युधि
१२ निर्गतं २१ एकेन मुष्टिना तं वै पातयामास भूतले कूटं समागतं कंसो गृहीत्वा पादयोः स्वतः पातयित्वा
भूमिमध्ये चिक्षेप गगने बलात् २२ भुजमास्फोट्य धावन्तं शलं नीत्वा भुजैर्नृपः पातयित्वा पुनर्नीत्वा भ्रमे
तं विचकर्ष ह २३ अपतोशलकं कंसो गृहीत्वा भुजयोर्बलात् निपात्य भूमौ दुग्ध्वाप्याचिक्षेप रसयोजनम्
२४ हाहाभावे च [?] कृत्वा तैः साहूय यादवेश्वरः मल्लकोन यथा वायुः प्रवर्षगामिरीवरं २५ तस्मै निवेद्या
मिश्रावं युयुधे वानरेश्वरः द्विविदेनापि विविंशत्यां दिनैः कंसो महाविभ्रमः २६ द्विविदो गिरिमुत्पाट्य चिक्षेपत
वि स्य मूर्ध्नि कंसो गिरिं गृहीत्वा च तस्योपरि समाक्षिपत् २७ द्विविदो मुष्टिना कंसं घातयित्वा नभोगतः
धावन्कंसस्तं नीत्वा पातयामास भूतले २८ मूर्छितं [illegible] पर्वतं [illegible] लमायेयो [illegible]
नास्थि [illegible] समावं गतवान् [illegible] २९ तेनैव [illegible] कंसोऽपि [illegible] तत्रैकस्मिन्महादैत्यो हयरूपो धनस्व
नः ३० मुष्टिभिर्घातयित्वा तं वशे कृत्वा [illegible] अन्यं कंसो महावीर्यो महेन्द्राख्यं गिरिं ययौ ३१ शतवारं
चोत्तुङ्गं गिरिमुत्पाट्य दैत्यराट् पुनस्तत्र स्थितं रामं [परशुरामं] क्रोधसंरक्तलोचनं ३२ प्रत्यार्कभ्रमं दृष्ट्वा न नाम रामः
शिरसा मुनिं पुनश्च [illegible] निपपात ह ३३ ततः [illegible] भार्गवो विकंसं प्राह महोग्रधीः

हकोटकर्कोटोऽहिं मनुष्ठोऽसि मम कोपया ३४ अथैव त्वां हनिष्यामि दुष्टं क्षत्रियं वीर्यमानिनं मत्समीपे धनुरि
दं लक्षभारसमं महत् ३५ इदं च विष्णुना दत्तं मम देवेन त्रैपुरे युद्धे संभोकरादिहस्तात् क्षत्रियाणां वधाय च ३६
यदि चेदं त्वं नोमीलं तदा चकुशलं भवेत् चेदस्य कर्षणं नस्याद्या नापिद्यामि ते बलं ३७ श्रुत्वा वचनं हरेर्दैत्यः
कोऽहं दसमुत्तालकं गृहीत्वा पश्यतां सर्वमन्येषु त्वा स लीलया ३८ आकृष्य कर्णपर्यंतं शतवारं तताननद
द्भुतं चास्फोटने नैवटंकारी भूततडित्स्वनः ३९ ननाद तेन ब्रह्मांडं सप्तलोकैर्विलोमहः विचेलुर्दिग्गजा
स्ताराराजन्य... खे भूमंडले ४० धनुः संस्थाप्य तत्कीर्तौ नत्वा नत्वाह भार्गवं हे देव क्षत्रियो नाति दैत्यो
हते च किंकरः ४१ तवदासस्य हस्तोऽहं पाहि मां पुरुषोत्तम श्रुत्वा प्रसन्नः श्रीरामः हस्ते मे दीर्घबाहु दृश्यताम् ४२
श्रीरामभद्र उवाच यत्कोऽहं देवैस्त्वं तन्तयेन भंगी भविष्यति यदीशं गीतमनात्रमापित्वां ध्यानयिष्यति ४३
नारद उवाच अथ नत्वा मुनिं कंसो विचरन् स महोन्मदः न कोऽपि युयुधे तेन राजा न च बलिर्ददृशुः ४४ सम
द्रस्य तटे कंसो दैत्यनाम्ना महाधासुरं सर्पाकारं च फूत्कारैर्लेलिहानं ददर्श ह ४५ आगच्छंतं समं तेन गृही
त्वा तं तिमात्समः चकार स्वगलहारं निर्भयो दैत्यराड्बली ४६ प्राग्ज्योतिषं गतो दैत्यो रिष्ट्यासमहाहृषः
तेन सार्द्धं स युयुधे गजो नागिरजो यथा ४७ शृंगाभ्यां पर्वतान् ... क्षिपके सममूर्द्धनी ... कंसो गिरिं सं
हीत्वा चाक्षिपत्तस्य मस्तके ४८ ... नाशितः कंसो वै दैत्यपुंगवः मूर्छितं तं विनिर्जित्य तेनाद्वीविद्

पांगतः ४९ प्राग्ज्योतिषपुरं भौमं नरकाख्यं महाबलं उवाच कंसो युद्धार्थी युद्धं मे देहि दैत्यराट् ५०
अहं हन्तास्मि भवतां योऽभवतां जयिनो यदि अहं ते जयी चेद्भविता दासस्तव वीरक्रोधादहं ५१ नारद उवाच पूर्वं स्व
लं वा युयुधे कंसेनापि महाबलः मृगेन्द्रश्च मृगेन्द्रेण युद्धं देवयथोन्नद्रह ५२ मल्लयुद्धे गृहीत्वा तं कंसो भूम्या
निपात्य च पुनर्गृहीत्वा चिक्षेप प्राग्ज्योतिषपुरोपरि ५३ आगतो धेनुको नाम्ना कंसं जग्राह रोषतः नोदया
मास दूरे तावल्लेहत्वाप्यदृश्यत ५४ कंसस्तं नोदयामास धेनुकं सततं योजनं निपात्य चूर्णयामास तं ददर्श मु
ष्टिभिः दृढैः ५५ तृणावर्तो भौमवाक्यात् कंसं नीत्वा नभोगतः तत्र वै युयुधे दैत्य ऊर्ध्वं वै लक्षयोजनं ५६
कंसो नन्नवबलं कृत्वा दैत्यं नीत्वा ततोऽवरात् भूम्यां संपातयामास वमन्तं रुधिरं मुखात् ५७ तुंडेनाप्यग्रसत्तेन चा
वकं दैत्यं महाबलं कंसो निपातयामास मुष्टिना वज्रघातिना ५८ अघासुरो दैत्यो बलवान् क्षिप्तदोर्धनस्त
नः क्रोधयुक्तो समुन्वत्यक्तीहाहा तु उग्र स्मृतं ५९ निर्गीर्णोऽपि सवज्रांगो गतः कुले राधकस्त्वयः महास्पृहदंतं
कंसं छत्तकं दैत्यमहाबकः ६० कंसो बकं संगृहीत्वा पातयित्वा महीतले कराभ्यां भ्रामयित्वा युद्धं तं विचकर्ष
यः ६१ ततश्चमारं कृत्वा त्वां वै योद्धुकामो मामव स्थितां नाभिहः कंसः प्रहसन्वाक्यं मे मृगतुल्ये तेन ६२ स्त्रिया
सार्द्धं महायुद्धं न करोमि कदाचन वकासुरः स्यान्मे भ्राता त्वं च मे भगिनी भवः ६३ ततोन्न वलं कंसं विस्मयो ग्रस
माप्तिध्वधितः चकार सो दृढं कंसे माहात्म्यं पार्थमुपशान्त इति ६४ इति श्रीमद्गर्गाचार्यसंहितायां गोलोकखंडे १२

नारदबहुलाश्वसंवादेकंसबलवर्णनंनामषष्ठोध्यायः ६ नारद उवाच अथ कंसस्सबलवाद्यैर्दैत्यैः पूर्वाजि-
तैस्त्रिभिः संकल्पस्य पुरं प्राप्तोवामित्रावनिवेदयत् १ शंबरोसतिवीर्यापिनयुयोधमहात्मनेवै चकांसोहुहुंकं
मन्यैरित्तिबलैः सह २ त्रिशृंगशिखरस्थोनत्त्र्योमोनामासुरोवलिः कंसपादप्रयुद्धोभूत्क्रोधसंरक्तलोच-
नः ३ कंसंजघानव्योमाख्यप्रबलैर्दृढमुष्टिभिः तयोर्युद्धमभूद्घोरमितरेतरमुष्टिभिः ४ कंसस्यमु-
ष्टिभिः सोपिनीमत्वाभूत्प्रमातुरः सत्यंकृत्वापत्तत्कंसः पादयोः प्राणतानकामर ५ हेदेवयुद्धकांक्षा-
स्ति कत्यामित्वंवदस्तुमे बाबोचतंमहाभागदैत्यंबाणंमहाबलं ६ प्रेरितस्तेनतिकंसाःव्योमपापुष्टुदि-
दृक्षया भुजवीर्यमदोन्मत्तः शोणितपुरं ययौ ७ वाणासुरस्तत्वतित्रांश्रुत्वाक्रुद्धोहमभूत्महान्
नत्वाहलंत्वांभुमकेज्जागजेंद्रनवदली ८ मृजानुभूमिगांलत्वापान्तांलांतस्थमागतो कृत्वानमा-
हबाणाश्रुपूर्वचैनांसमुद्रं ९ श्रुत्वावचः करांभ्यानामुन्नाहारमहोल्करः प्रचंडविक्रमैस्तं कंसंखरंद्रग-
ग्रहोयथा १० तयोर्वाहुजयोरासीत्तालोकाः सप्तवलादृताः निपेतुर्गिरयोनेकाः विचेलुर्दिग्गजाः ११
वाहुतमुधतंवाणंदृष्ट्वागत्यरुद्रध्वजः सर्वानांवोधयामासप्रोवाचवसितेऽदनं १२ कृष्णंविनापरेचैनं
भूमौकोपिनजेष्यति मार्गविद्याववरेदत्तेधनुर्नस्मैचवैष्णवं १३ नारद उवाच इत्युक्त्वासोहुहुंकं दृष्ट्वा समायो
वैर्यं समवाप्नोयः चकारपरयाम्राशांत्याशिवसाक्षान्महेश्वरः १४ अथकंसोदिक्पुरीच्यांश्रुत्वावत्सं महासुरं

तेन सार्द्धं समयुद्ध्यत बलभद्रोपि दैत्यराट् १५ पुच्छे गृहीत्वा तं बलस्तं योधयामास भूतले वसे कृत्वा पतत्शैलं
देवाष्टदेशं गतो यथा १६ मत्तगुरवाल्कालयवनः मुत्वा दैत्यं महाबलं निर्ययौ सम्मुखे योद्धुं रक्तस्मश्रुशिरो
ह्यधरः १७ कंसो गदां गृहीत्वासौ लक्षभारविनिर्मितां प्राक्षिपद्यवनेन्द्राय सिंहनादं समाचरन्
१८ गदायुद्धं समभूद्घोरं तत्र हि कंसकालयोः विस्फुलिंगान् क्षरंत्यो गदे चूर्णीवभूवतुः १९ कंसः का
लं संगृहीत्वा पोतयामास भूतले पुनर्गृहीत्वा निःपात्य सत्तुल्यं चकार ह २० वाणावर्षं प्रकुर्वंती
सेनां गांधर्वनस्य च गदया पोथयामास कंसो दैत्याधिपो बली २१ गजांस्तुरंगान्सरथान्वीरान्भूमौ
निपात्य च जगर्ज घनवद्धोरो गदायुद्धं मृधांगणे २२ ततश्च दुद्रुवुर्म्लेच्छा म्लेच्छास्ते स्वं स्वं शरं परं भीतान्य
लाविनान्म्लेच्छान्राजधानायनीकं ततो २३ उच्चपादो दीर्घजानुः [illegible] लोषिमा कटिः कपाटवक्षाः पीनां
सः पुष्टः प्रांशुर्बृहद्भुजः २४ रक्तश्रीवां गीकचिचीसुरु [illegible] धनुर्धरः महोत्कटः पयोजनेत्रं देवान्कंसोमरा
वती २५ वाणाद्रुस्तु [illegible] लोमलकैः शोभितः पूर्णेन्दुवत्रक्तेनापि [illegible] वृतः २६ [illegible]
वर्णाधकूटैस्तु सोमवाणाख्यसंवरैः व्योममध्ये नुकवत्से स्वरुरूधसोमरावती २७ कंसादीनागतान्दृष्ट्वा
धाकोदेवाधिपः स्वराट् सर्वदेवगणैः सार्द्धं योद्धुं कुतुहुविनिर्ययौ २८ तयोर्युद्धं समभूद्घोरं तुमलं रोमहर्ष णम
णां दिव्यैस्त्वशस्त्रसंपातैर्वीराणां सौ सोमकुरत्नभैः ३० दामत्राधकारे संजाते रथारूढो महेश्वरः चिक्षेपवज्रं ३१

कंसस्यापि सितधारं तद् द्विधाक्षितिं ३१ मुष्टिरेणापि तच्छत्रे तन्नाराश्मु महासुरः पपात कुलिशं युद्धे छिन्नधारं बभूव ह ३२
तं क्वावज्रं तदा वज्री खड्गं जग्राह राघवः कंसमूर्ध्नि तताडाशु नादं कृत्वाथ भैरवं ३३ सक्षतो नाभवत् कं
सो माला हतस्वच्छिपः गृहीत्वा सगदां गुर्वीं मुष्टधातुमयीं दृढां ३४ लक्षभारसमां कंस क्षिप्तक्षेपेन्द्राय
दैत्यराट् तां समापततीं वीक्ष्य जग्राहा[illegible]पुरंदरः ३५ ततः क्षिपे दैत्याय वीरो नमुचिसूदनः ववा
र युद्धे विद्दलन्नरीन्मातलिसारथिः ३६ कंसो गृहीत्वा परिघं तताडांसे सुरच्छिदं तत्प्रहारेण देवेन्द्रः
क्षणां मूर्छामवाप सः ३७ कंसं मरुद्गणाः सर्वे गध्रपक्षैः स्फुरत्प्रभैः वाणौघैः छादयामासुर्वर्षाभूर्यमि
वांबुदः ३८ हैः सहस्रयुतो वीरः क्ष्मापृष्ठं कारयन्मुहुः तदा तान् कालयामास वारणो वा शताग्रजा वली ३९
वाहांश्चव समेवाशत्रुद्राः सादित्याः क्रमेव सुराः जध्नुर्नाना विधैः शस्त्रैः सर्वतो द्विपयागजा ४० ततो भौमा
सुरः प्राप्तः प्रलेपाय सुरेन्द्रं हन् तेननादेन देवास्ते निपेतुर्मूर्छिता रणे ४१ उत्थायाशु तदा दृष्ट्वा क्रोधात्
मा हत्वा रक्ताक्षकं नोदयामास कंसाय मत्तमैरावतं गजं ४२ शुंडया पातयन् कंसं तताडास्फुटपादतः
शुंडादंडस्फुत्कारैर्मर्दयंतमितस्ततः ४३ चतुर्दंतं हिमाद्रिमिव दुर्गमं नदंतं शृंखलाशुंडं
चालयंतं मुहुर्मुहुः ४४ घंटाशतकिंकिणीजालं रत्नकंबलमंडितं गोमूत्रचयसिंदूरकस्तूरीपत्रमंडु
रं ४५ हृष्टेन मुष्टिना कंसस्तं ताडमहागजं द्वितीयमुष्टिना राजा मंडधावस्ततो रणे ४६

तस्य मुष्टिप्रहारेण गाढेनाहतः पपात ह । जानुभ्यां धरणीं स्पृष्ट्वा गजोऽपि विकलोऽभवत् ४७ पुनरु
त्थाय नागोऽसौ दैत्यो हस्ती दैत्ययं शुंडादंडेन चोद्धृत्य व्याक्षिपल्लक्षयोजनम् ४८ पतितोऽपि स वज्रां
गः किंचिद्व्याकुलमानसः स्फुरद्दोष्णो तिलद्वांगो युद्धभूमिं समाययौ ४९ कंसो गृहीत्वा नागेंद्रं
निपात्य धरणीतले निष्पीड्य शुंडदंडेन स्थापयिदंतांश्चूर्णीचकार ह ५० अथ चैरावतो नागो दुद्राव पु
रंगं गरागात् निपातवत्स महावीरान्देवधानीं पुरीं गतः ५१ गृहीत्वा वैष्णवं चापं सज्यं कृत्वा पुरे
त्वरात् देवान्क्षिप्रं ववर्षाथ वाणौघैः स्वधनुःस्वनैः ५२ ततः सुरास्तेन निहन्यमाना विदुद्रुवुर्ली
नाधियो दिशांते केचिद्रणे मुक्तशिखा बभूवुर्भीताः स्म रक्षेति वदंति नम्राः ५३ केचित्तथा प्रांजल
यो विशीर्णवस्त्रा व्यसवा धनुर्धिमुक्तकच्छाः स्थातुं रणे कंसनरेंद्रसन्मुखे गतेत्विमानाः केचिद्रसी विवि
हुलाः ५४ इत्थं सदेवान्प्रवरान्विजित्य नीत्वा च सिंहासनमासपत्रवत् सर्वैः सदा दैत्यगणैर्जना
धिपः स्वराजधानीं मथुरां समाययौ ५५ इति श्रीमद्गर्गाचार्यसंहितायां गोलोकखंडे नारदबहुला
श्वसंवादे कंसदिग्विजयवर्णनं नाम सप्तमोऽध्यायः ७ गर्ग उवाच श्रुत्वा तदाख्यानकमद्भुतं पुनः श्रीमैथि
लो ज्ञानमतां वरिष्ठः नत्वा पुनः प्राह मुनिं महांतं देवर्षिवर्यं हरिभक्तिनिष्ठः १ बहुलाश्व उवाच राम
लयाकुले को विशदीकृतं मे स्थाने हरौऽधिमसामलेन श्रीकृष्णभक्त्यामलमेनजनापि मत्स्याच्छ १८

स्य ला

नाकिंचिदुचितं २ श्रीराधयापूर्णतमनसुनासाद्भुलावृजेशिचरितंचकार तद्दृष्ट्वामेदेवऋषेदेवऋषीश्व
त्रिलापदुःखात्यरीयाहिमांत्वं ३ नारद उवाच धन्यंकुलंयत्रमिलंतिराधेयत्रश्रीहलोभविनिविद्धरेरागा
दृष्टीकृतेत्वंयत्रभवानयुक्तोःयुक्तोऽहिमुक्तोभवनंनचित्रं ४ धन्यंकुलंयत्रमिलंतिराधेयत्राश्रीहलेभक्ते
नवपरात्परेश दृष्टीकृतेयत्रभवानयुक्तोतःयुक्तोहिमुक्तोभवनंनचित्रं ४ यथाप्रभोहस्यमूर्तिविचित्रली
लांमुमंगालोसंप्राप्तुनान्यरत्न्यप्रभूत्सतांप्रोमुविरक्षणार्थेनकेवलंमेवधारोरूप्साः ५ अथैवराधा
त्वा वृषभानुपत्न्यामास्यर्यरूपंमहत्सःपराख्ये कलीदृष्टाकूलनिकुंजदेशेसुमंदरेसाववत्सरराजन् ६
धनाधृतेव्योम्नीदिनस्यमध्येभाद्रेसितेनागतिथौचसोमे स्वाधिरन्देवगणाःस्फुरद्भिस्तन्मंदि
रेनंदनजैःप्रसूनैः ७ राधावतारेणतदाममभूर्नघोमलाभास्सदिक्सःप्रसेदुः वृषभ्रुस्सवाताःसुरविं
स्यागैःसुसीतलाश्चसुरमंदपोतैः ८ सुतांशरत्कंदमतामिरामांदृष्ट्वायकीर्तिर्मुदमापगोपी शुभंविधा
यासुद्विजेभ्योद्विलक्षमानंदकरंगवांच ९ प्रखेसंखिविदुलभ्यपुवपूर्णापुत्रक्ष्तवंदनाग्र संदालि नदोस
तामालवृषभमस्वीजेसेदिनेदिनेचंद्रकलेवभाभिः १० यद्दर्शनंदेववरैःसुदुर्लभंयज्ञैर्नवाप्तंजननैःसको ज
टिभिः सवियहंतांवृषभानुमंदिरेलक्षंतिलोकाललनाप्रलोभनैः ११ श्रीरासरंगस्यविकाशचंद्रका
दीपावलीभिर्वृषभानुमंदिरे गोलोकचूडामणिकंठभूषणंध्यात्वापरांतांभुविपर्यटाम्यहं १२ कृ

बहुलाश्व उवाच ॥ कथं भानो रहो भार्या यस्य राधा सुताभवत् । कलावत्यां सुचंद्रेण किं कृतं पूर्वजन्मनि ॥ १३
सुचं नारद उवाचः नृगपुत्रो महाभागः सुचंद्रो नृपतीश्वरः । चक्रवर्त्ती हरेरंशो बभूवात्र वसुंधरः ॥ १४ पितॄणां मान
सी कन्यास्तिस्रो भूवन्मनोहराः । कलावती रत्नमाला मेनका नाम नामतः ॥ १५ कलावतीं सुचंद्राय हरेरंशा
य धीमते । वैदेहाय रत्नमालां मेनकां च हिमाद्रये ॥ १६ पारिबर्हं च विधिना स्वेच्छाभिः पितरो ददुः । सीताभूद्रत्न
मालायां मेनकायां च पार्वती ॥ १७ द्वाभ्यां चरित्रं विदितं पुराणेषु महामते । सुचंद्रोपि कलावत्या गोमतीतीर
जे वने ॥ १८ दिव्यैर्द्वादशभिर्वर्षैस्तेपे ब्रह्मणस्तपः । अथ विधिस्तमागत्य वरं ब्रूहीत्युवाच ह ॥ १९ श्रुत्वा वल्मी
हा कदेशाद्य निर्ययौ दिव्यरूपधृक् । तं नत्वोवाच मे भूयाद्दिव्यं मोक्षं परात्परं । तच्छ्रुत्वा दुःखिता साध्वी विधिं प्राह क
लावती ॥ २० पतिरेव हि नारीणां दैवतं परमं स्मृतं । यदि मोक्षमसौ याति तदा मे का गतिर्भवेत् ॥ २१ एनं विना न
जीवामि यदि मोक्षं प्रदास्यसि । तुभ्यं शापं प्रदास्यामि पतिविक्षेपविह्वला ॥ २२ श्रीब्रह्मोवाचः त्वच्छापाद्भय
भीतोऽहं मे वरोऽपि मृषा नहि । तस्मात्त्वं प्राणपतिना सार्द्धं गच्छ त्रिविष्टपं ॥ २३ भुक्त्वा सुखानि कालेन युवां भूमौ भवि
ष्यथः । गंगायमुनयोर्मध्ये द्वापरांते च भारते ॥ २४ युवयो राधिका साक्षात्परिपूर्णतमप्रिया । भविष्यति यदा
पुत्री तदा मोक्षं गमिष्यथ ॥ २५ नारद उवाच ॥ इत्थं ब्रह्मवरेणाशु दिव्येनामोक्षरूपिणा । कलावती सुचंद्रश्च भूमौ
जातौ बभूवतुः ॥ २६ कलावती कान्यकुब्जे भलंदनृपस्य च । यज्ञस्थाने लभूद्दिव्या जज्ञे कुंडसमुद्भवा ॥ २७ २५

ख्यः

सुचंद्रो वृषभान्वाख्यः सुरभानुगृहेभवत् जातिस्मरो गोपवरः कामदेवइवापरः २८ संबंधयोजनामासनंद

राजोमहामतिः तयोश्चजातिस्मरयोरिच्छतोरिच्छयाद्वयोः २९ वृषभानोःकलावत्याआख्यानंशृणुतेनरः

सर्वपापविनिर्मुक्तःकृष्णसायुज्यमाप्नुयात् ३० इतिश्रीमद्गर्गाचार्यसंहितायांगोलोकखंडेश्रीनारदबहुलाश्व

संवादेश्रीराधिकाजन्मवर्णनंनामाष्टमोध्यायः ८ नारदउवाच तत्रैकदाश्रीमथुरापुरेश्वरेपुरोहितःसर्व

उग्रसेन

यदूत्तमैःकृतः शूरेच्छयागर्गइतिप्रमाणिकःसमाययौसुरराजमंदिरं १ हिरण्यचित्रंमलसत्कपाटकं वज्रैः

वैडूर्यहर्म्यं[illegible]नादितं इभाश्ववंनिर्भरगंडधारयासंमार्द्दितंमंडपखंडमंदिरं २ महोद्भटैर्वीरजनैः

सकंचुकैर्धनुर्धरैश्चसमहायुधासिभिः स्पर्द्धिभिश्चध्वजैर्नीवलालिभिः सुरक्षितंमंडलमंडलीभिः ३

ददर्शगर्गोनृपदेवमाहुकंस्वकान्त्यातोदेवकंसमसेवितं श्रीसत्कृसिंहासनउन्नतेपरेस्थितंवृतंछत्र

वितानचामरैः ४ दृष्ट्वामुनिंतंसहसासुनासयपादुकस्थायराजाउग्रसेनःसभापार्षदैः संस्थाप्यसंपूज्यसुमद्र

पीठकेसुतायकीकृत्यनततःस्थितोभवत् ५ दत्त्वाशिषंगर्गमुनिर्नृपायवैपप्रच्छसर्वंकुशलंनृपादिषु

श्रीदेवकंप्राहमहामनाऋषिर्महोजसंनीतिविदंयदूत्तमं ६ गर्गउवाच सौरीविनाभुविनृपेषुवरस्तु

नास्तिवित्तोमयावहुदिनैःक्षितलवत्रतत्र तस्मात्सुदेवमदेववरायरेहिश्रीदेवकीनितरसुतांविधिनाद

दस्व १ नारदउवाच श्रुत्वातुदेवपुरिनिश्चयनामबलीश्रीदेवकःसकलधर्मभृतांवरीष्ठः गर्गेच्छ

यानुवसुदेववराय पुंश्चीकृत्वाग्रमंगलमलंप्रददौ विवाहे ८ कृत्वोद्वहः शौरिरतीव मुदं रथं प्रयातोऽभ्यम
लंकृतं हयैः सार्द्धं तया स्वकराजकन्यया समारुहत्कांचनरत्नशोभया ९ स्वसुः प्रियं कर्तुमतीव कंसो
जग्राह रश्मींश्चलतां हयानां उवाह वाहांश्च नुरंगिणीभिर्वृतः स्याद्वतेहपरोधमोघे १० दासीसहस्रं
त्वयुतं गजानां सत्याश्ववर्हं नियुतं हयानां लक्षं रथानां वगवां द्विलक्षं प्रादाद्दुहित्रे नृप देवको वै ११ भेरीमृदं
गोद्धरगोमुखानां धुंधुर्ज्झवीणानककाहलिकानां महास्वनोऽभूच्चलतां पदुनां प्रयाणकाले पथि मंगलं
च १२ आकाशवाग्गाह तदैव कंसं त्वामष्टमो हि प्रसवोऽजमोऽस्याः हंतानज्ञानामिच यां रथस्थां रश्मि
गृहीत्वा वहसे ह्यबुध त्वं १३ कंसं ग निर्घोषति खलो हि कंसो हंतुं स्वसारं धिषणां चकारः कचे गृहीत्वाऽसिम
खड्गपाणिर्निर्त्रपोऽनिर्दयः उग्रकर्मा १४ वादित्रकारा रहितावभूवुरग्रस्थिताः सुस्थकिताहि पश्चात् सर्वे
भुवाश्चतमुवसुमत्सुसौरिः समहामनुमतां वरिष्ठः १५ वसुदेव उवाच भोजेंद्र भोजकुलकीर्त्तिकरस्त्वमेव
भीमादिमागधवकासुरवत्सवारैः श्लाघ्या गुणास्तव युधि प्रतियोद्धुकामैः सत्वं कथं भगिनीमसिना
जहन्या १६ ज्ञात्वा स्त्रियं किल वकी प्रतियोद्धुकामां युद्धे कृतेन भूतानपनीनिवद्या सानस्वयाऽपिभमि
नीव कृतां प्रशांत्यै साक्षाद्विपं तु भगिनी किमु ते विचारात् १७ उद्वाहपर्वणि शगतामनवानुजा च वालामु हम
तेव कृपणाम् सुभद्रामैरेशा योग्यो सिनात्र मथुराधिपहंतुमेनां त्वां दीनदुःखहरशोकजचित्रवृत्तिः १८
२६

नारद उवाचः नामन्यत तथ्यं प्रतिबोधितो पि कुसंगसिद्धो ऽति खलो हि कंसः तदा हरेः कालगतिं विचार्य शौ
रिः प्रसन्नः पुनराह कंसं १९ वसुदेव उवाच नास्मात्सुतेर्देवभयं कदाचिद्यद्देववाक्यात्कथितं च तन्तु गृ
पुत्रान्ददामीति यतो भयं स्यात्मा ते न यथाः स्यात्प्रसवप्रजातान् २० नारद उवाच श्रुत्वा सुनिश्चित्य वचो
यशौरेः कंसः प्रसंस्थाप्य गृहं गतो ऽभूत् शौरी तदा देवकराजपुत्र्या भयात्वितः स्वगृहमाजगाम २१ इति
श्रीमद्गर्गाचार्यसंहितायां गोलोकखंडे वसुदेवविवाहवर्णनं नाम नवमो ऽध्यायः ९ नारद उवाचः भीतः
न पलायते नायं वा कुत्र कंसेनोदिताः मधुवंशस्य सर्व संपुत्रो रुरुधुः शौरिमंदिरं १ शौरिः कालेन देवक्यामष्टौ
पुत्रानजीजनत् अनुवर्षं चायकं त्वामेकां मायां सनातनी २ कीर्तिमंतं सुतं चादौ जातमानकदुंदुभिः मा
नीत्वा कंसाय सभामेत्य ददौ तस्मै परार्थवित् ३ सत्यवाक्यस्थितं शौरिं दृष्ट्वा कंसो घृणी ऽल्लभूत् दुःखं साधु
र्न सहते सत्यकस्य समानहि ४ कंस उवाच एष बालो यातु गृहं न तस्मान्न हि मे भयं सुतयोरष्टमं गर्भं हनि
ष्यामि न संशयः ५ नारद उवाचः इत्युक्तो वसुदेवस्तु सपुत्रो गृहमागतः सत्यं नामन्यत मनाक् दुर्वाक्यं
तस्य दुरात्मनः ६ तदां वरादागतं मां नत्वा पूज्या यथेस नतः पप्रच्छ देवानि प्रायं प्रावोचं तं निबोध मे ७
नंदाद्याः वसवः सर्वे वृषभान्वादयः सुराः गोप्यो वेदऋचा ह्यास्तु संति भूमौ नृपेश्वरः ८ वसुदेवादयो दे
वा मथुरायां च वृष्णयः देवक्याद्यास्त्रियः सर्वा देवताः संति निश्चितं ९ सप्तवार प्रसंख्याता मस्व

मा:सर्वे रवद्रि नैहंतुः संख्यया पंचवा देवानां वा स्मरो गतिः १० नारद उवाच: श्रुत्वाज्ञात्वा तं ममिगीत कृते दैत्यवीर्यो
घमे कंसः कोपामृतःसद्योयद्दन्हंतुं मनोऽदधे ११ वसुदेवं देवकीं च वध्वा च निगडैर्दृढैः ममर्द तं सिलापृष्टे दे
वकीगर्भजं शिशुं १२ जातिस्मरो विष्णुभयाज्जातं जातं जघानह इतिदृष्ट्वा विभावावेमभ्मोभृत्तुन्नसेद
यः १३ उग्रसेन स्तदा क्रुद्धोपादेवेंद्रो नृपेश्वरः वारयामास कंसाख्यं वसुदेवसहायकृत् १४ कंसस्य दुरभि
प्रायं दृष्ट्वा तस्थुर्महाभटाः उग्रसेनानुगा रक्षांचक्रुश्चोषडगपाणयः १५ उग्रसेनानुगान्दृष्ट्वा कंसवीरास
मुत्थिताः तैः सार्द्धं समभवद्युद्धं सभामंडलमध्यतः १६ द्वारदेशोपविष्टानां युद्धं जातं परस्परं खड्गप्रहारै
रयुद्धे जमानां निधनं गतं १७ कंसो गृहीत्वा च गदां पितुः सेनां ममर्द ह कंसस्य गदया पृष्ठाः केचिच्छिन्नाल
लाटकाः १८ भिन्नपादा भिन्नमुखाश्छिन्नांसाश्छिन्नबाहवः अधोमुखा ऊर्द्धमुखाः सहस्राः पतिता रणात् १९
वमंतो रुधिरं वीरा मूर्छिता निधनं गताः सभामंडपमारक्तं दृष्ट्वा पतेक्षतं भवात् २० इत्थं महोत्कटः कंसः रा
संविपाल्योग्रसेनान् रिपून् क्रोधाद्गोपाग्रजेंद्रं जग्राह पितरं खलः २१ नृपासनात्तं गृहीत्वा बध्वा पाशैश्च वं
खलाः तन्निक्षेप्य नवैः सार्द्धं कारागारे ररोध ह २२ मधूनां शूरसेनानां देशानां सर्वसंपदां सिंहासने चो
पविश्य स्वयं राज्यं चकार हः २३ पीडिता यादवा सर्वे संबंधस्य मिषे स्तदा चतुर्दिशां तरं देशान्विविशुः राम
कालेवदितः २४ देवक्याः सप्तमे गर्भे हर्षशोकविवर्धने व्रजं प्रणीतो रोहिण्या मनंतो योगमायया २५ १२

ग्रहोगर्भःक्वविगतःइत्यूचुर्माथुराजनाः अथभाद्रेपंचदिनेसुभाद्रेस्वातौचषष्ठ्यांचसितेबुधेच २६ उच्चैर्ग्र
हैःपंचभिरावृतेचलग्नेतुलाख्येदिनमध्यदेशे सुरेषुवर्षत्सुसुपुष्पवर्षंघनेषुमुंचत्सुसुवारिबिंदून् बभू
वदेवोवसुदेवपत्न्यांविभासयन्नंदगृहंस्वभासा २८ नंदोपिकुर्वन्शिशुजातकर्मददौद्विजेभ्योनियुतंगवांच
गोपान्समाहूयसुगायकानांरावैर्महामंगलमाततानोति २९ द्वैपायनोदेवलवृद्धगर्गवामदेववाचस्पतिमि
र्मयाच आगम्यतत्रैवसमास्थितोभूत्व्यासादिभिर्नंदकृतैःप्रसन्नः ३० नंदउवाचः मुनेशोबालकःकोयंन
दृश्योयत्समःक्वचित् कथंपंचदिनाज्जातस्तन्मेब्रूहिमहामुने ३१ श्रीव्यासउवाचः अहोभाग्यंतुतेनंदशि
शुःशेषःसनातनः देवक्यांवसुदेवस्यजातोयंमथुरापुरे ३२ कृष्णेच्छयातदुदराद्रोहिण्यांतेगृहेशुभम्
नंदशान्तत्वयादृष्टोदुर्लभोयोगिनामपि ३३ तद्दर्शनार्थंप्राप्तोहंवेदव्यासमहामुनिः तस्मात्वंदर्शयास्मा
कंशिशुरूपंपरात्परं ३४ नारदउवाचः अथनंदःशिशुंशेषंदर्शयामासविस्मितः दृष्ट्वाप्रेम्णाथव्यासस्तंप्रा
हनात्यासत्यवतीसुतः ३५ श्रीव्यासउवाचः देवाधिदेवभगवन्कामपालनमोस्तुते नमोनंतायशेषा
यसाक्षाद्रामायतेनमः ३६ धराधरायपूर्णायस्वधाम्नेशीरपाणये सहस्रशिरसेनित्यंनमःसंकर्षणा
यते ३७ रेवतीरमणत्वंवैबलदेवोच्युताग्रजः हलायुधप्रलंबघ्नपाहिमांपुरुषोत्तम ३८ बलायब
लभद्रायतालांकायनमोनमः नीलांबरायगौरायरौहिणेयायतेनमः ३९ धेनुकारिर्मुष्टिकारिः

कुंभांडादिसखैमेव हि रुक्म्यादिःकूपकर्णादिःकुम्भारिर्वल्वलांतकः ४० कालिंदीभेदनो सिल्वहस्तिनापुरक

र्षकः द्विविदारिर्यादवेंद्रो व्रजमंडलमंडनः ४१ कंसभ्रातृप्रहंता सितीर्थयात्राकरः प्रभुः दुर्योधनगुरुः साक्षा

त्पाहिपाहि प्रभो जगत् ४२ जयजयाच्युतदेवपरात्परस्वयमनंतदिगंतगतश्रुतः सुरमुनींद्रफणींद्रवरा

यतेमुसलिने बलिने (हलिने) नमः ४३ इह पठेत्सततं स्तवनं तु यः स तु हरेः परमं पदमाव्रजेत् जगति सर्वबलं त्वरि

मर्दनं भवति तस्य जयं स्वजनं धनं ४४ नारद उवाच बलं परिक्रम्य शतं प्रणम्य ते दुर्योधनो देवपरंपरात्म

जः विशालबुद्धिर्मुनि[illegible]वार्णयमाणः सरस्वतीं सत्यवतीसुतो ययौ ४५ इति श्रीमद्गर्गाचार्यसंहितायां गो

लोकखंडे श्रीनारदबहुलाश्वसंवादे बलभद्रजन्मवर्णनं नाम दशमोऽध्यायः १० नारद उवाच परिपू

र्णतमः साक्षाच्छ्रीकृष्णो भगवान्स्वयं विदुषां वसुदेवस्य मनः पूर्वं परात्परः ११ सूर्येंदुवह्निसंकाशो वसु

देवो महामनाः बभूवांस्त्वं[illegible] (तेजसा) साक्षाद्यज्ञ इवापरः २ देवक्यामागते कृष्णे सर्वेषामभयंकरे रा

जते न भा गेह धने सौदामनी यथा ३ तेजोवतीं च तां वीक्ष्य कंसः प्रहभयातुरः प्राप्तोयं प्राणहर्त्ता मेप

र्वमेषा न चेद्दृशी ४ जातमात्रं हनिष्यामि[illegible] परिपूर्णतमं विचिंतयन् ५

अहो वैरानुबंधेन साक्षात्कृष्णो विदृश्यते तस्मात्[illegible]प्रकुर्वन्ति कृष्णप्राप्त्यर्थमातुराः ६ अथ ब्रह्मादयो देवा गस

मुनींद्रैः[illegible]दिभिः सौरीगेहं परिप्राप्ताः स्तवं चक्रुः प्रणाम्य तं ७ देवा ऊचुः यज्ञावतारादिषु भवेषु परं महेतु २८

१.

स्विरस्य विचरंति गुणाश्चयेत्रा नैतद्विसंति महदादयदेवसंघाः स्मेनमोऽस्तु निमिषविलसत विस्फुलिंगाः ८
नैवेमिनुर्वैसुरथंवलीनांबलीयान्मायानशब्दउत्तनो विषयीकरोति तद्ब्रह्मपूर्णममृतंपरमंप्रशांतंशुद्धंपरात्
परंसरणांगतास्म ९ अंशांशकांशकलयायवतारदेवैरावेशपूर्वसहितैश्चपरस्यपस्य सर्गादयःकिलभवंति
तमेवकृष्णपूर्णात्परंतुपरीपूर्णतमंगतास्म ११ मन्वंतरेषुचयुगेषुगतागतेषुकल्पेषुचांशकलयास्ववपु
र्बिभर्ति श्रेयंवधामपरिपूर्णतमंततोपिधर्मविधायमुनिमंगलमातनोमि १२ योह्लादिनींविशदयोगिभिरग
गम्यंगम्यंभवद्भिरमलात्मपभक्तिपुक्तैः आनंदकंदचरणकमलंस्वयंतिआनंदपारारविंदमकरंदरसोरसाम १३ पू
र्वंतथात्रकमनीयवपुर्वपुंत्वांकंदर्पकोटिशतमोहनमद्भुतंच गोलोकधामधिषणाद्युतिमादधानंराधापतिं ५
धरणीधुर्यधनंदधामः १४ नारद उवाच नत्वाहरीतदेवाब्रह्माद्यामुनिभिःसह गायंतःसंप्रसंस्
तःस्वधामानिययुर्मुदा १५ अथमैथिलराजेंद्र जन्मकालेहरेःसति अंबरंनिर्मलंभूतंनिर्मलास्युर्दिशोद
शः १६ उज्ज्वलाश्चतारकाजाताःप्रसन्नंभूमिमंडलं नद्योनद्यःसमुद्राश्चप्रसन्नापःसरोवराः १७ सहस्रदल
पद्मानिसततवाणिसर्वतः विकचानिमहाराज्ञैपतन्मधुरजांसिच १८ तेषुनेदुर्मधुकराःनदंतश्चविहंगमा
सा८ शीतलामंदपानाश्चगंधाढ्यावायवोववुः १९ अरण्यजनपदग्रामामभागरामंगलायनाः देवाविप्रानगा
गावोबभूवुःसुखसंवृताः २० देवदुंदुभयोनेदुर्जयध्वनीसमाकुलाः पत्रतत्रमहाराजसर्वेषांमंगलंपदं २१

ग॰ सं॰ स्तो विद्याधराप्सरसंघर्वाः सिद्धकिन्नरचारणाः । जगुः सुनायकोदेवाः स्तुवुः स्तुतिभिः परं २२ ननृतुर्दिविगंध
१९ र्वाविद्याधर्योप्सरोऽन्विताः पारिजातकमंदारमालतीसुमनांसि च २३ ममृचुर्देवमुख्यास्ताः गर्जंतश्च ध
नाजलं भांडवुधेरुल्लंघ्यसेधातर्हिहर्षितोऽभवत् २४ पूर्णोत्सवेमासभधात्रेनसत्रेसमहोत्सवे संध्याका
लेऽपितेकालेदेवकीगर्भमंदिरे २५ आविरासीद्भुविः मासाद्दिशायामध्यरात्रिवत् स्फुरद्गच्छवि
जहारितां विलसत्कौस्तुभरत्नहारिणं परिधृतपीतदुकूलं धृतवालार्ककिरीटकुंडलं २६
चंचलत्कुंतलवल्लिकं कलितांगदकुंडलं मेघलावितं मधुमत्कुलपद्मलालितं नवनीलांबुदहरि
यचामसम् २७ भवद्भिर्धनदिव्यसोमगंधलनीलालकं स्मितसुखं चलत्कुंतलमोहनीय
रंसुभरंसुंदरमंडलैराशां २८ कृतपत्रविचित्रमंडलंसततंकोटिमनोजमोहनं परिपूर्णोत
मंचरणारविंदकलंबदरुध्वजांबुजसत्परम् ३० तमवीक्ष्यसुतंसद्भुतमोहितोजनमोदवसुदेवकुलालो
चनैः सुखविभुज्जनेषुसुस्नामधिवनियुतंसत्स्नानसागगावांदद्ये ३१ हरिनामकंकुंभिः लावैः सवनं
तंभ्राणोपलवविस्मितः सुकरोद्धुरितःप्रभूद्योतगतमौमूर्तिगृहेकृतांजलिः ३२ वसुदेववाच
एकोऽयंप्रकृतिगुणोऽस्यनेकधाभासिकर्तात्वं जगतस्तथापालकस्त्वं निर्लिप्तःस्फटिकोः एम
वाघदेहवीर्यालिसमश्रीभूपतेनमामितुभ्यं ३३ एवमस्तवनलारवाऽत्रवर्तमानोऽधांतस्या १९

वहिरपि चांवरं पश्यामि ॥ आधारो धरणीदेवास्य सर्वसाक्षी न दृश्यसे तेन मे दृश्यसे सर्वगो न भवान् ३४
भूभारोद्धरणार्थमेव जातो गोदेवद्विजनिजवत्सपालकालोसि ॥ गेहे मे भुवि पुरुषोत्तमोत्तम
स्वकल्प्यान्मां भुवनपते प्रवाहि पापात् ॥ नारद उवाच ॥ परिपूर्णतमं साक्षाच्छ्रीकृष्णं स्वात्मसुंद
रं ज्ञात्वा नत्वा च तं प्राह देवकी सर्वदेवता ३६ देवक्युवाच ॥ हे कृष्ण हे विशालाक्ष उपेन्द्र परेश गो
लोकधामन्नपि च गोध्वजस्यादिदेव ॥ पूर्णपूर्ण परिपूर्णतम प्रभो मां त्वं पाहि पाहि परमेश्वर कंस
पापात् ३७ नारद उवाच ॥ तच्छ्रुत्वा भगवान् कृष्णः कृष्णे परिपूर्णतमः स्वयं ॥ सस्मितो देवकीं
सोपि प्राह स्मरन् जनार्दनः ३८ श्रीभगवानुवाच ॥ ह्ययं तु पृश्निः पतिदेवता च त्वं पूर्वसर्गे सुतपा प्रजा ३७ की
पति ब्रह्माज्ञया दिव्यं तपो युवाभ्यां कृतं परं निर्जलभोजनाभ्यां ३९ काले बहुमते तस्येव्याति तेजसपवरं
चरतोतः प्रजार्थं ॥ तदा प्रसन्नो युवयोरहं वरं परं वृणुत मयाति तरोक्ते ४० श्रुत्वा युवाभ्यां काम्यितं तदैव मम
पादसुतं तत्त्वं तत्सदृशः किलायुवयोः ॥ तथा त्वं च वांछा च गते मयि प्रजापती ग्राम्यं भूतां च कृतो नपत्यौ ४१
न मत्समः कोपि सुतो जगत्यतः विचार्य तदाहमभवं परेश्वरः ॥ श्रीपृश्निगर्भो भुवि विश्रुतः पुनर्द्विती
यः काले स उपेंद्र वामनः ४२ तृतीयमभवं त्वद्य तेन परात्मपरोनीत्वा च मां प्रापय तं दमंदिरं व्रजे तोन
नृपाद्भयमोयस्तेन ताः सुतांस्त्वमात्मप्रसुखी भविष्यथः ४३ नारद उवाच ॥ तूष्णीं भूत्वा हरौ तत्र

तद्रूपं पश्यतोस्तयोः द्वयं संपुटकं कृत्वा बालो भूत्वा यथा नटः ४४ प्रेरितं स्वाथ तं सौरिर्यावद्गंतुं समु
द्यतः तावद्व्रजे नंदपत्न्यां योगमायाजनि खलु ४५ तया संपाते विश्वस्मिन् रक्षकेषु सुप्तेषु च द्वारउद्घा
टिताः सर्वाः प्रस्फुटच्छृंखलार्गलाः ४६ निर्गते वसुदेवे च मूर्ध्नि श्रीकृष्णमात्मजे स्वर्पोऽपि शेषो वै सघा नाशा
ङ्कमानानासोभवत्ततः ४७ घने वृष्टोत्रि वर्षत्सु महत्सु वदनस्वरात् निवारयन् दीर्घफणो रामारंशो
ऽभिमन्वगात् ४८ ऊर्मिवर्तोकुलावेगः सिंहसर्पादिवाहिनी सद्यो मार्गं ददौ तस्मै कालिंदी सरितां
गतः सौरिः वरा ४९ नंदव्रजे त्वा मौत्तमुतं सर्वतं परैर्मिश्रं यशोदाप्रसवे निधायाशु ददर्शासः ५० तस्मात्सुतां समुपा
दाय पुनर्गेहानजगाम सः नीलाम्भसि यमुनायां शोत्तिः स्वार्गरं पूर्ववस्थितानः ५१ सुतं सुतो वा ज्ञात्वार
क्षकाः समुपस्थिताः परिज्ञाताः यशोदाविमुखयानं ददनिद्रया ५२ अथ बालध्वनिं श्रुत्वा रक्ष
काः समुपस्थिताः ऊचुः कंसाय वीराय गत्वा तत्र तमंदिरं ५३ सूतीगृहं त्वरं प्राप्तः कंसो वै भयका
तरः स्वसाय भ्रातरं प्राह हंत देविदीनवत्सला ५४ देवक्युवाच सुताभिकं दहीमलं प्रभ्रमते सु
व स्त्रियं हंतुं न योग्योऽसि भ्रातस्त्वं दीनवत्सल ५५ नारद उवाच अथ सुर्या मोहिता यास्या समा
च्छाय मत्त्वा बहु प्रार्थितां काढि निर्भर्त्स्य तां सद्य्याविचिछेद खलः ५६ गगनं रत्तः पापः खलो राम
यदुकुलाधमः स्वमुः सुतां सिलापृष्ठे हीत्वा ग्र निपातयत् ५७ कंसहस्तात्समुत्पत्य त्वरं २०

साचांबरेगता शंखचक्रैरथैर्दिव्यैः सहस्रहयसेविते ५८ चामरांदोलिते कुंभैः स्थिता दृश्यत दिव्यरूपा
सायुधाष्टभुजा मायापार्षदैः परिसेविता ५९ शतसूर्यप्रतीकाशा समाहृधनस्वना ६० योगमायो
वाच परिहासितम् साक्षाच्छ्रीकृष्णो भगवान् स्वयं जातं ज्ञात्वा तु ते हंतोदृष्यादीनां हनिष्यति ६१
नारद उवाच इत्युक्त्वांतर्ततो देवी गता विंध्याचले गिरौ योगमाया भगवती बहुनामा बभूव ह ६२
अथ कंसो विस्मितो भूत्वा तु तया मायया वचः परं देवकीं वसुदेवं च मोचयामास बंधनात् ६४ कंसोवाच
पापोहं पापकर्मा हि हा खलो पदुकुलाधमः पुत्रास्तु सप्त हतास्ते क्षमध्वं मे कृतं मुधा ६५ हे स्वसः शृ
णु मे सारं मन्ये कालकृतं त्विदं येन विश्वं स्वीकल्प्यमानो वायुनेव घनावलिः ६६ विप्राद्यौ हे देववासो
को दैवाद्यैर्द्विष्टा गिरः न जानामि क्व मे शत्रुर्जातः को कथितो मया ६७ नारद उवाच इत्युक्त्वा कंस
स्तं दृष्ट्वा पतितो शुभमुखो रुदन् चकार सेवां परमां मोहदं दर्शयन् हि यः ६८ अहो भीरुत्वं
दस्य परिरक्षांति मत्स्यभोः दानवैः करादैश्च विनस्याद्भूमिमंडले ६९ प्रातःकाले तदा
कंसः प्रलंबादीन् महासुरान् समाहूय खलस्तेभ्यो वदद्दुःखं च मायया ७० कंस उवाच जातो
मे हंतव्यः कृष्णो कथितो योगमायया अनिर्दिष्टाद्विनिर्दिष्टां सिष्टनु पूर्वं हरिष्यथ ७१ दैत्या ऊचुः
सज्यस्य धनुषो युद्धे भगवत्तां हि योद्धुना टंकारे तोगहतो देवा मन्यसे ते कथं भयं ७२ गोविंद

साधुस्तुतो यो देवाधर्मोद्भवः परे । विष्णोस्तनतनयो येषां नाशे देवबलं स्मृतं ॥ ७३ ॥ आनीय दिमहाविष्णो
लिशत्रुर्यो महीतले । मयैवैतद्योपायो गावादीनां विहिंसनं ॥ ७४ ॥ नारद उवाच । इत्युक्त्वा महीजाद हस्तुपी दे
त्येयाकंसमनोदिताः । दद्दुर्दुष्टगणा वाहिन्योजनधनुर्जातांस्तु बालकान् ॥ ७५ ॥ ग्रामसमुद्रान् भूमितले विदितास्य
गृहे गृहे । कामरूपधरा दैत्या स्वरूः सर्वा महीतलेतः ॥ ७६ ॥ अत्यमाउद्गसोद्रैत्यास्ते नापि कंसमनोदिताः कवि
मुराय्यालिहतो भूतग्रामा द्रवामभवन् ॥ ७७ ॥ वैदेहो मैथिलनरेंद्र उपेंद्र भक्तः पथी च मुख्य सुतयाजनकश्च
तापिनू एतान् द्रुमाश्च भुवि हेलनसंगाराम्न वैछिन्नत्रिव कुलाश्च चतुष्पदार्थः ॥ ७८ ॥ इति श्रीमद्गर्गाचार्य
संहितायां गोलोकखंडे श्रीकृष्णचंद्रजन्मवर्णनं नाम एकादशोऽध्यायः ॥ ११ ॥ नारद उवाच । अथ पुत्रोत्सवं
वसः जातं श्रुत्वा नंदस्तु वेपथुः । ब्राह्मणांश्च समाहूय कारयामास मंगलं ॥ १ ॥ मा विधिं ज्ञातवे हृत्वानंदरा
जो महामनाः । विप्रेभ्यो दापिता गा निष्कुनंदो लक्षंगवां हृदा ॥ २ ॥ कोशमात्रं रत्नमानून सुवर्णशिखाव
रान् बहून् सरस्मान् सप्तधान्यानां ददौ विप्रेभ्य स्नानतः ॥ ३ ॥ मृदंगा वीणा शंखा याने दुंदुभयो महः ।
गायकाश्च जगुर्द्वारे ननृतुर्वारयोषितः ॥ ४ ॥ पताकैर्हेमकलशैर्वितानैः सुमैः । सुगेनकवर्णाभिरतैत्रस्तस्थ राम
मो घोषितं दमंदिरे ॥ ५ ॥ रथ्या वीथ्यश्च दीहित्योमिताः तोरणावलिभिः । तालिकामंडपसमारजुगंधिन ११
लोचरैः ॥ ६ ॥ गावः सुवर्णशृंगाश्च हेममालालसत्कुलाः । घंटामंजीरझंकारा रक्तकंबलमंडिताः ॥

तोरणैः

पीतपुच्छाः सवत्सास्ततः स्त्रीकरचित्रिताः हरिद्राकुंकुमाक्ताश्च चित्रधातुविचित्रिताः ८ बर्हिपुच्छैर्गोधि
जैर्बर्हचापसपुच्छधराः ह्रतमल्ला विरेजुः श्रीनंदद्वारि मनोहराः ९ गावत्साहेममालाढ्या मुक्ताहारवि
राजिताः ह्रतमल्ला विरेजुर्वत्सा मंजीरचरणाभिताः १० शुभ्रा पुत्रोत्सवं तत्र वृषभानुवरस्तथा कलाव
त्यागजाञ्जूते नंदमंदिरमाययौ ११ नंदाज्ञ्या पनंदाश्च तथा षड्वृषभानवः नानोपायनसंयुक्ताः सर्वे
तेविशमाययुः १२ उष्णीषा वरिमालाश्च पीतकंचुकशोभिताः बहुगुंजावतंसाश्च वनमालाविभू
षिता १३ वंशीधराः वेत्रहस्ताः सुपत्रतिलकाञ्चिताः बहुवर्णापणीकराः गोपास्तात्रविशमाययुः १४
नृत्यंतः परिगायंतो धुन्वंतो वसनानि च नानोपायनसंयुक्ताः श्मश्रुलाः स्थविराः परे १५ हैयंगवी
नदुग्धानां दध्याज्यानां बलीवहु नीत्वा वृष्णयविहस्ता नंदमंदिरमाययुः १६ पुत्रोत्सवं व्रजे सम्य
कथयंतः परस्परं प्रेमविह्वलभावैः स्वरानंदाश्रुसमाकुलाः १७ जातपुत्रोत्सवे नंदमानं हा
शुः कुलक्षणात् ह्रजयामाप्रतानावान् तिलकाद्यैर्विधानतः १८ गोपा ऊचुः हे व्रजेश्वर हे नंद ज्ञातो
पुत्रोत्सवस्तव नवपत्यसौ ह्रतोलाभतः किं मंगलं परं १९ देवेन दर्शितं वो बहुभिर्दिनैः कृतकृत्या वंयदिनं
सकृपात्मोदृष्ट्वाश्रीनंदनंदनं २० हे मोहनेति दुग्धाके नीत्वा गारियामि यद्बालललनभावेनम
विलानोतदा सुखं २१ नंद उवाच भवतामाशिषः पुण्यात् जातं सौख्यमिदं शुभं गर्गाचार्य्ये नहीत्सहे

गोपा गोपीगांत्र व्रजवासिनो २२ नारद उवाच श्रीनंदराजसु[illegible]तसंभवमद्भुतेचपुत्वा विसस्म्य गृहकर्म
तेदेवगोपाः सूर्यांशवः सबलया व्रजराजगेहे पुत्रप्रमोदपरिपूरितहृन्मनोगाः २३ आनंदमंदि
र पुरात्स्वगृहाद्व्रजंत्यः सर्वाः स्वलंकृतपुरैः स्वरमाव्रजंत्यः पानस्फुरद्घटकलसभूषणाः केशावंधोरेजुर्नंदगेहं परि भूषित
नःपरि शुभ्रसुमुक्ताः २४ झंकारनूपुरनवांवरहेमचीरमंजीरहारमणिकुंडलमेखलाभिः श्रीकंठसूत्रभुजकंक
णाधिंककाभिः पूर्णेंदुमंडलनवद्युतिभिर्विरेजुः २५ श्रीनंदजिकालयगता रहलदीविचूर्णैः गोधूमसर्षपव
वैः करलालनेषु उत्तार्य बालकमुखोपरिवासिनस्ताः सर्वादरं दुनंदपत्न्युजे गदुर्यशोदां २६ गोप्य ऊचुः
साधु साधु जनमोदे नंदे दिष्ट्या दिष्ट्या व्रजेश्वरी धन्याधन्यापरं कुक्षिर्यया वंजनितः सुतः २७ रक्षार्थं तनयं तेवे
देवेन बहुकालतः रक्षां बालस्य सुनंदे जगत्सुस्मितं श्यामसुंदरं २८ जगतोदेवाच भवदीयदयाशीभिर्जातं सो
ख्यं दयावचमे भवतीनामवपरं दिष्ट्यामभूवारतःपरं २९ हे रोहिणी मरुवृद्धप्रजनं तु व्रजोकसां आगतानां
पालकुलानां यथोरं हीसितं कुरु ३० नारद उवाच रोहिणीदानकंन्यापित्रं चैराज्ञस्यालिनो नन्दादि
नो दिता ताहानेदनावतीं महामनाः ३१ गौरवर्णा दिव्यवासा रत्नमर्त्ताभूषिता व्यचरद्रोहिणी साक्षात्सूत्रयं
तीव्रजौकसां ३२ परिपूर्णतमे साक्षात् कृष्णे व्रजमागते न रत्नसुकरनूर्यघुवयध्वनिरभूत्महान् ३३ राम
रथोत्सीरधृत्वैते गोपागोप्यो हरयं गृहनवेः सिषिचुर्हर्षितास्तत्र जग्मुरत्र परस्परं ३४ वहिरंतःपुरे जाते सर्वेतो २२

दधिकर्दमे वृद्धाश्च स्थूलदेहाश्च पिवुर्हास्य कृतं परैः ३५ सूताः पौराणिकाः प्रोक्ता मागधा वंशशंसकाः बंदिनस्तु
मलप्रज्ञाः प्रस्तावसदृशोक्तयः ३६ मागधेभ्यः पूर्वे भावे बहुलं च धनं ददौ ववर्ष घनवन्नाके पौनः राजवुजे स्वरः ३७
जितं जितमिति स्मरं जितं सभ्युक्तिर्मुक्तिगृहे गृहे वीथ्यां वीथ्यां लुंठंतीव तत् दिवौकसां विचूर्णिहि ३८ सनत्कुमारक
पिलशुकव्यासादिभिः सह हंसारूढः पुलस्त्याद्यैर्मयाब्रह्मा जगाम ह ३९ हंसारूढो हंसवर्णो मुकुटी कुंडली
स्फुरन् चतुर्मुखो वेदकर्ता द्योतयन्मंडलं दिशां ४० तथा तत्र मनुभूत्वा वृषारूढो महेश्वरः रथारूढो
मनो तापसी
कृ रविर्मासाः सौजारूढः पुरंदरः ४१ वायुश्च वह्निर्नारूढो यमो महिषवाहनः धनदः पुष्पकारूढो मृगारूढस्त
पस्वरः ४२ गजारूढो वीरहोत्रो वरुणो मकरस्थितः मयूरस्थः कार्त्तिकेयो भारती हंसवाहिनी ४३ ल
क्ष्मीश्च गरुडारूढा दुर्गाख्या सिंहवाहिनी गोरूपधारिणी पृथ्वी विमानस्था समाययौ ४४ दोलारूढा दिव्य
वर्णा मुख्याः षोडशमातृकाः षष्ठी च शिबिकारूढा वडवैः षष्ठिधारिणी ४५ मंगलो वानरारूढो बुधः खंजनगो
हनः स्मृतः गीष्पतिः कृष्णः सारस्थः शुक्रो गवयवाहनः ४६ शनिश्च रमकरारूढः उलूकस्थः सिंहिकासुतः को
टिवालार्कसंकाश आययौ नंदमंदिरं ४७ कोलाहलसमायुक्तो गोपगोपीगणाकुलं नंदमंदिरमभ्येत्य
क्षणं स्थित्वा ययुः सुराः ४८ परिदृश्य तमंभोजाक्षं चक्रुः स्तवं बालरूपिणं नत्वा दृष्ट्वा महाहर्षाश्च कृत्वा स्वकृ
तिं वशं ४९ वीक्ष्य कृष्णं ततो देवा ब्रह्माद्या ऋषिभिः सह स्वधामानि ययुः सर्वे हर्षितास्ते प्रमविह्वलाः ५०

इति श्रीगर्गाचार्यसंहितायां गोलोकखंडे नारदबहुलाश्वसंवादे श्रीकृष्णजन्ममहोत्सववर्णनं नाम द्वादशोऽध्यायः १२
नारद उवाच शौर्यनामयपृष्टार्थं करं दातुं नृपस्य च उत्तोत्सवं कथयितुं नंदे श्रीमथुरां गते १ कंसेन प्रेषिता
दुष्टा पूतनाथ नकारिणी पुरेषु ग्रामघोषेषु चरंती धर्षरक्षसा २ अथ गोकुलमासाद्य गोपगोपिगणाकुलं । गो
रूपं धृत्वा स्वदिव्यं वपुः षोडशवार्षिकं ३ नंदपि विरूपुर्देवाः सुंदरीं तां च गोपिकाः सचीवा गीरमां रंभां रतीं चसि
पतीमिव ४ गृहीत्वांचयशोदायाधर्षितायां सुतं सुरा अंके कृत्वा स्तनं बालं लालयंती पुनः पुनः ५ ददौ
विषाग्रामहाघोराकालकूटावृतं स्तनं पपौ प्राणैः समं कृष्णः गतमायावभूव सा ६ पतन्नेत्रा स्खलन्गात्रा लुठंती
८ पतीता भुवि ननादतेन ब्रह्मांडं सप्तलोकैर्बिलैः सह ७ चचाल वसुधा द्वीपैः सद्यस्तमिवाभवत् षट्क्रो
शं मारद्दहन् दीर्घान्वृक्षानुत्थितलेशतान् ८ दृष्ट्वा च कारवपुषं ब्रजांगना नेपथ्यरः वरं च तलगोपगो
गावीक्ष्य घोरं वपुर्महत ९ अस्याश्च गलीनो बालो न जीवती कश्चिन तस्या उरसि सानंदं क्री
डंतं सुस्मितं शिशुं १० दृष्ट्वा बालं जगृहुः स्त्रियः यशोदा रोहिणी नाम निधायोरसि वि स्तु
पेमोपे स्मिता ११ सर्वतो बालकं नीत्वा रक्षां च चक्रुर्विधानतः कालिंदीपुच्छम्रमज्जनै गोपुच्छभ्रमणादिभिः १२ गोमू
१ त्रगोरजोभिश्चस्नापयित्वा त्विदं जगुः गोपा ऊचुः श्रीकृष्णस्ते शिरः पातु वैकुंठः कंठमेव हि १४ श्वेतद्वीपपतिः सम
कर्णौ नासिकां यज्ञरूपधृक् १५ नृसिंहो नेत्रयुग्मं च जिह्वां दशरथात्मजः अधरावतां ते तु नरनारायण रहे
जः

गाच्चूषि १६ कपोलौ पातु ते साक्षात्सनकाद्याः कलाहरेः भालं ते श्वेतवाराहो नारदो भ्रूलतेवतु १७ चिबुकं
कपिलः पातु ते दत्तात्रेय उरोवतु स्कंधौ द्वावृषभः पातु करौ मत्स्यः प्रपातु ते १८ दोर्दंडं सततं रक्षेत् पृथुः पृथुलवि
क्रमः उदरं कमठः पातु नाभिं धन्वंतरीश्च ते १९ मोहिनी गुह्यदेशं च कटिं ते वामनोवतु पृष्ठं परशुरामश्च त
वोरू बादरायणः २० बलो जानुद्वयं पातु जंघे बुद्धः प्रपातु ते पादौ पातु सगुल्फौ च कल्किर्धर्मपतिः प्रभुः २१
सर्वरक्षाकरं दिव्यं श्रीकृष्णकवचं परं इदं भगवता दत्तं ब्रह्मणे नाभिपंकजे २२ ब्रह्मणा शंभवे दत्तं शंभुर्दुर्वाससे
ददौ दुर्वासाः श्रीयशोमत्यै प्रादाच्छ्रीनंदमंदिरे २३ अनेन रक्षां कृत्वास्य गोपीभिः श्रीयशोमती पाययित्वा स्त
नं दानं विप्रेभ्यः प्रददौ महत् २४ तदा नंदादयो गोपा आगता मथुरापुरात् दृष्ट्वाघोरं पूतनाख्यां च बभूवुर्भ
यविह्वलाः २५ छित्वा कुठारैस्तद्देहं गोपाः श्रीयमुनातटे अनेकाश्चचिताः कृत्वा दाहयामासुरेव ता २६
एलीवंगि श्रीखंडतगरागुरुगंधिभृत् धूमो रक्षस्य देहस्य पवित्रस्य समुत्थितः २७ अहो कृष्णस्य गतेकं
वा ब्रह्मणामसहस्रां लिहः एतेनापि मोक्षगतिं दद्दौ पतितपावनः २८ बहुलाश्व उवाच कथं वा राक्षसी पू
र्वं पूतना बालघातिनी। विष्णुना दुर्भावा परं मोक्षं कथं गता २९ नारद उवाच बलियज्ञे वामनस्य द
ष्टारूपं मनोहरं बलिकन्या रत्नमाला पुत्रस्नेहं चकार ह ३० एतादृशो यदि भवेद्बालो मे कं प्रसिंचिमि तं
पाययामि स्तनं तेन प्रसन्नं मम मानसा ३१ बलेः परमभक्तस्य सुतायै वामनो हरिः मनोरथं कृतं ते भूयान्म

२८

नमामि वरं हरौ ३२ साम्बवत्सपराणि वै एतन्नामानि विपुला श्रीकृष्णस्य स्वर्गसंभूतापरं शान्तमनोरथा ३३
यः पठेत्तन्नामोत्सवमिमं शृणोति कृष्णस्य द्वयपदाम्बुजस्य भक्तिर्भवति पुत्रापितस्य त्रिवर्गसिद्धिः किमु
मैथिलेन्द्र ३४ इति श्रीमद्गर्गाचार्यविरचितायां संहितायां गोलोकखंडे नारदबहुलाश्वसंवादे पूतनामो
क्षो नाम त्रयोदशोऽध्यायः १३ गर्ग उवाच इत्येवं कथितं दिव्यं श्रीकृष्णचरितं वरं यः शृणोति नरो भक्त्या
स कृतार्थो न संशयः १ शौनक उवाच श्रुत्वाखंडपरिमिदं श्रीकृष्णचरितं शुभं श्रुत्वा त्वत्सुखतः साक्षा
त्कृतार्थः स्माधवं मुने २ श्रीकृष्णभक्तः शान्तात्मा बहुलाश्वः सतांवरः अतो मुनिं किं पप्रच्छ तन्मे ब्रूहि
तपोधन गर्ग उवाच श्रुत्वा तन्नाम मैथिलेन्द्रो हर्षितः प्रेमविह्वलः नारदं प्राह धर्मात्मा पुनः श्रीशान्तमस्मरन् ४ मा
बहुलाश्व उवाच धन्योऽहं च कृतार्थोऽहं भवता ... संगो भगवद्भक्तानां दुर्लभो ... हि ५
श्रीकृष्णस्त्वद्भक्तः साक्षाद्भूतो भक्तवत्सलः अग्रे च कार किं चित्रं चरित्रं वद मे मुने ६ नारद उवाच
साधु पृष्टं त्वया राजन् भवता कृष्णधर्मिणा सतां सतः खलु साधूनां सर्वथा वितनोति हि ७ एकदा कृष्ण
जन्मर्क्षे यशोदानन्दरोहिणी गोपीगोपान् समाहूय मंगलं वाचयन् द्विजैः ८ रत्नांबरं कनकमण्डलमाभ
रितं ... बालं ... जनेत्रं श्यामं स्फुरन् ... नवाम्ब ... हारं देवान् ... राम
... द्विजेभ्यः ९ ... निधाय निज ... मंगलान् ... गोपिकाः ... २५

त्सुरद्भिस्तस्य सुतस्य शश्वद् गोपीषु मंगलगृहेषु गतागतेषु १० तत्रैव कंसखलनोदित उत्कचाख्यो दैत्यः श्रमं
बालुतनुः जनैर्ननु शकटस्य एत्य बालस्य मूर्ध्नि पदिना तथैव तु प्रवृत्तः छद्मापि तत्किल तताड उरः पदेन ११ चूर्णी
गतस्य शकटे पतिते च दैत्य त्यक्त्वा प्रभंजनतनुं विमलो बभूव नत्वा हरिं शतहयेन रथेन युक्तो गोलोक
धाम निजं लोकमथो जगाम: १२ नंदस्य वा व्रजजना व्रजगोपिकाश्च सर्वे समेत्य पुरगा पतर्षुकाः सदा बालान्
हुः एष स्वयं च पतितो नाशकटः कथं हि जानीमहे व्रजसुताः सुगता श्च यूयं १३ बाला ऊचुः प्रेंखस्थोयं सी
पन्यावैरुदन् दुग्धार्थमेव हि तताड पादं शकटे ते ते न दृश्यकंद्रतनुः १४ श्रुत्वा नच क्रुर्वालोक्ते गोपा गोप्यश्च
विस्मिताः त्रैमासिकः कथं वालोयं शकटं भारसंकुलं ताः १५ वालं शकं संग ऋद्धित्वाथ यशोदा गृहं सं द्विजा
कारयामास विविधं यज्ञं विप्रैः समन्वितैः १६ बहुलाश्व उवाच कोयं पूर्वं तु कुशलो दैत्य उत्कच नाम
भाक् अहो शकटस्यपर्श्यात्ततो मोक्षं महामुने १७ नारद उवाच हिरण्याक्षसुतो दैत्यः उत्कचो नाम
मैथिल लोमशस्याश्रमं गच्छन् वृक्षांश्चूर्णीचकार ह १८ तं दृष्ट्वा स्थूलदेहं च मुक्त्वा चारयंमहाबलं
शशाप रोषयुक्तो विप्रो विदेह भव दुर्मते १९ सर्पकंचुकवद्देहं पतत्कर्म्म विपाकतः सद्यस्तच्चरणं गोपा
तं पतित्वा शापहरेत्वरान् २० उत्कच उवाच हे मुने हे कृपासिंधो कृपां कुरु ममोपरि तत्प्रभावं न
जानामि देहं मे देहि मत्प्रभो २१ नारद उवाच: तदा प्रसन्नः स मुनिर्देहं पतनमेतं विधिः सन्तोशाषापि

वरदोवरामोक्षार्थदः किमु २२ लोमश उवाच यातेहस्तुतेमन्वन्तरातीतेवसुधान्तरे वैवस्वते नरमुक्ति
र्भवितावपराहरेः २३ नारद उवाच तस्मादुत्कचदैत्यस्तुमुक्तो लोमशतेजसा सम्यानमामुपे
नूनंममपर्वीवरशाखया: २४ एतस्मिन्क्रीडितंबालंलीलालयेऽकस्मान्नृप गिरिभारंनसेहेत्तंवोढुंश्री ऐ
नंदगेहिनी २५ अहो गिरिसमोबालः कथंस्यादितिविस्मिता: भूमौनिधायतंसद्योनंदंकस्मैज
तो गादह: २६ कोमद्भ्रमोदितोदैत्यस्तृणावर्तोमहाबल: जहारबालंक्रीडंतंबालावन्नेनसुंदरं २७
तोऽपकाशोभूत्तत्रघोरशब्दस्मगोकुले रजस्वलानिवसुंधि वभूवुर्धटिकाद्वयं २८ ततोयशोदा
नापश्यत्पुत्रंतंमंदिरांगिरे मोहिताहस्तीधारान्यपश्यतिगृहसंभ्रमात् २९ अदृश्यवयदापुत्रंपति
ताभुविमूर्छिता उच्चैरोदनकरोत्तांमत्तवलापपाहिगो ३० तदुस्मंतहागोप्यःश्रमस्नेहसमा
कुला: अश्रुमुख्योनंदसूनंपश्यन्त्यहोरुदन्ताः ३१ तृणावर्तोनभःप्राप्य ऊर्द्ध्वंवेलक्ष्यवाजनं
स्कंधेसुमेरुवद्बालंमन्यमानःप्रपीडितः ३२ अथकृष्णंपालयितुंदैत्यमात्मसमुद्यतः गलंज
ग्रहतस्यापिपरिपूर्णंतमंस्वयं ३३ मुंचमुंचेतिगदितोदैत्यहृत्सोऽद्भुतार्भकः गलग्राहशमहा
तावहेदैत्यश्चकारह ३४ तज्ज्योतिःश्रीधनश्यामलीनोभूद्दामिनीयथा दैत्योवज्रान्निपति ऐम
तास्मिन्नाशहेमधिल ३५ विशीर्णावयवस्यापिपतितस्यस्वनेनवै विःतंदृष्ट्वादिशःसर्वाः २४

ते

कंपिलेभूमिमंडले ३६ तत्रषष्ठिसंख्येसिप्रं तुल्मोहदंत्योगोपिकास्ततः इदञ्चयुगपत्सर्वानीत्वा
मात्रेदद्युजेगुः ३७ गोप्यऊचुः नयोग्यामियमोदत्वेषालं लालयितुमनाः नष्टमानेकविहृत्य
कुत्रासिक्षिप्तेनवे ३८ श्रापूर्वं घकारेत्वोरोहत्लोपिवालं ऊत्रातिष्ठि लवमिर्द्धगायामूर्माधृता
वालामहाभये ३९ यशोदोवाच तन्नानामिकथंवालोभारोभूतोगिरींद्रवत् तस्मात्सर्वकृते
भूमौ वज्रवातेमहाभये ४० गोप्यऊचुः मात्रवावरवल्यातोहवशेदिगतमध्ये अर्वदुर्गममुष्टावा
लोमधुकुसुमतूलवत् ४१ नारदउवाच तदामोयोयगोपाश्चनंदाद्याश्चागतेशिशो अतीवमो
दसंप्राप्तुर्वदंतंकुशलंजनै ४२ यशोदावालकंनीत्वापायचित्वास्तनंमुहुः अस्नापोदारमिवक्षगारो
हिणीप्राहमोहिता: ४३ यशोदोवाच एकोदेवनदत्तोयंनपुत्रोवरवस्मम तस्यापिवहवोरिष्टाआ
गच्छंतिक्षणानवे ४४ अस्मत्पुलोत्पुत्रोमविष्ठेकिमतःपरं किंकरोमिक्वगच्छामिकुत्रवासोभ
वेदव ४५ यन्देहागहमौधारत्नानिविविधानिच सर्वेषांतुप्रवक्ष्यामिभूयात्मकुशलीशिशुः ४६
हरेर्वोदानमिष्ठंहरेर्दवालयंकृतं करिष्यामितदावालोदैवत्याविज्ञविपदा ४७ एकवालेन
मस्रोत्थमंथपविदरिवपभुः वालेनीत्वाप्रामिष्यामिदेवेशाहिशीतिर्भये ४८ नारदउवाच तदैव

विप्राविष्णुमत्स्यागतानंदमंदिरं यमोयंबाचनेदेनपूजितानग्रासनाखिला ४९ ब्राह्मणाऊचुः
मामोचंतुहरहेनंहरयमोरेब्रुतोस्मी कश्चिद्यामस्थितोमारक्षां जीवीभवेद्ध्रुवं ५० नारद उवाच
रक्षसुकोछिन्नमुख्योत्तिकुशाग्रेर्नयपल्लवैः पवित्रकुशोल्लोपेश्रद्धयन्तुःमामजेस्मवैः ५१ परेत्यस
पनेजेत्वंकरयित्वाविधानतः ग्रग्निसंपूज्यविधिवद्दक्षांविदधिरेशिसो ५२ ब्राह्मणाऊचु
हामोदरःपातुपादेजानुनीविष्टरश्रवा ऊरुपातुहृषीकाभिंपरिपूर्णतमस्स्वयं ५३ कटीश
धापतीपातुपीतवासास्तवोदरं हृदयंपद्मनाभस्तुभुजौगोवर्द्धनोद्धरः ५४ मुखंचमथुरा
नाथोद्वारकेशःशिरोवतु पृष्ठिपातुमुरध्वंसीसर्वतोभगवान्स्वयं ५५ श्लोकत्रयमिदंस्तो
त्रंयःपठेन्मानवःसदा महामोक्षंभवेत्तस्यनभयंविद्यतेक्वचित् ५६ नारद उवाच नंदस्ते
भ्योगवांलक्षंसुवर्णंदमलक्षकं सहस्रंनवरत्नानांवस्त्रलक्षंददौपरं ५७ गतेषुद्विजमुख्ये
षुनंदोगोपान्निमंत्र्य भोजयामासमंप्रसन्नवस्त्रभूषैर्मनोहरैः ५८ बहुलाश्व उवाच तस्मा
त्कृष्णपूर्वकालेकोयंमुक्तनकृत्वरः यदिदर्शनतोमोक्षाच्छ्रीकृष्णेलीनतांगतः ५९ पाण्डुदेशम
हाद्भुतोराजामहत्मासःप्रतापवान् हरिभक्तोधर्मनिष्ठोयज्ञकृद्दानतत्परः ६० देवाल २६

रे महादिव्ये लतावितानसमाकुले नारीणां च समूहेषु तारमध्ये विचचार ह ६१ दुर्वाससं मुनिं विस्मा
स्यापागतं वनमाम ह तदा मुनिर्ददर्शासौ सर्पं राक्षसो भवतु भूर्मते ६२ पुनस्तं दंष्ट्रोः पतितं तं वेषा
दाहुरं मुनिः श्रीकृष्णविग्रहस्यासौ मुक्तिं लब्धवान्नृप ६३ नारद उवाच सोऽपि दुर्वाससः शा
पात् शापवर्ज्जो भवद्भुवि श्रीकृष्णविग्रहस्य ज्योतिः परं मोक्षमवाप ह ६४ इति श्रीमद्गर्गसंहिता
यां गोलोकखण्डे मर्कटासुर शापवर्ज्जमोक्षो नाम चतुर्दशोऽध्यायः १४ नारद उवाच एकदा हरिं
कलनकरत्नमयपेशवालं स्यामं स्मितं मुंजनमनोहरमंदहासं हृष्यात् हिंहारिमासि विद्रुधरं जमाद्र
स्थोकचक्कारचलत्कजलपद्मनेत्रं १ पादं विधिं तमसितं चचलमद्भुतांगं वैजेविनीलवकोम
लकेशवंधैः श्रीजंत्रकेशरीनखस्फुरद्दहुचंदं तं लालयत्यतिघृणामुरसाप गोपी २ बाल
स्यापि तस्य पसोन्नपङ्गभितः सा तत्त्वाहृतवदने सकलं विराजं माजामुरेदिग्पश्चुरेषुपुरंचस विश्वरूपं
वीक्ष्य सर्वं भयमवापनिमीलिताक्षि ३ एतत्तदा हरिरपीश्वरतां तस्य साक्षात्कृष्णस्य विश्वमखि
लं कपटेन मोहि नष्टस्मृतिः पुनरभूत्स सुतं घृणाज्ञाः किं वर्ण्यते मिमुतवोचबहुनेरपल्याः ४
बहुलाश्व उवाच नंदो यसोदया सार्द्धं किं चकार तपो महत् यतः श्रीकृष्णचंद्रोऽपि पुत्रीभूतो व
भूव ह ५ नारद उवाच अष्टानां वसूनां च द्रोणो मुख्यो धरापतिः स्मनपत्यो विष्णुभक्तो

देवराज्यं च कारह ६ एकदा पुत्रकं सोपि च ब्रह्मणो नारदेन तो रुप मंदराद्रौ गतस्तत्रेव धरया भा
र्यया सह ७ तयोर्मध्ये महादेवो विष्णुर्वा [illegible] उक्तः ब्रह्मा उमेशनं [illegible] सत्यवचसं हेतुवाच ह ८ ना
वल्मीका निर्गतो द्रोणो धरया भार्यया सह: तस्य विधिं च संपूज्य हर्षितं प्राह तं प्रभुः १०
द्रोण उवाच परिपूर्णतमे ब्रह्मन् पुत्रीभूते जनार्दने भक्तिः स्यादावयोः सक्ति तावदं तीव्रम लक्ष
णा ११ यया जनास्तरंतीह दुस्तरं भवसागरं नान्यं वरं [illegible] वांछितं स्यादावयोस्तपतो विधे १२
ब्रह्मोवाच युवाभ्यां याचितं यच्च दुर्घटं दुर्लभं वरं तथापि भूयात्फलेयुवयोरन्यजन्मनि १३
नारद उवाच द्रोणो नंदो भवद्भूमौ व्रजे दामा धरा स्मृता कृष्णो ब्रह्मवचः कर्तुं प्राप्तो घोषे पितुर्पु
रात् १४ सुधारसात्परं मिष्टं [redacted] श्रीकृष्णचरितं शुभं गंधमादनशृंगे नारायणमुखाच्छ्रु
तं १५ कृपया च कृतार्थो हं नरनारायणात्स्वयं मया तुभ्यं च कथितं किं भूयः श्रोतुमिच्छसि १६
बहुलाश्व उवाच नंदस्य गेहे श्रीमान् साक्षात् श्रीकृष्ण [illegible] किं चकार बलेनापि तन्मे ब्रूहि महामु
ने १७ नारद उवाच एकदा मिथिलाधि [illegible] महामुनिः शांडिल्यो [illegible] नो
नंदमंदिरं १८ नंदः पूजाविधिं [illegible] नत्वा प्रदक्षिणीकृत्य [illegible] प्राणाम रम
मह १९ नंद उवाच अद्य नः पितरो धन्या [illegible] पवित्रं मंदिरं जातं युष्मच्चरणरेणुना ३५

म
मिः २० स्वपुत्रे नामकरणं कुरुहि द्विजमहामुने पुरोहितो यदूनां त्वं प्राप्तं भवदागमनं प्रभो २१ गर्गोवाच
तेपुत्रे नामकरणं करिष्यामि न संशयः पूर्वं वांच्छां गमिष्यामि गच्छ नंद रहःस्थले २२ नारद उवाच
तस्मात् गर्गो नंदेन बालाभ्यां व्रजमाद्यया एकांते गोव्रजे गत्वा तयोर्नाम चकार ह २३ संहृत्य गाथा
नाथादीन् ग्रहान् संशोध्य यत्नतः नंदं प्रहर्षमग्नांगो गर्गाचार्यो महामुनिः २४ गर्गोवाच रोहि
णीनंदनस्यास्य नामोच्चैः शृणु सुव्रत रमंते योगिनो ह्यस्मिन् सर्वत्र रमतीति वा २५ गुणात्स्वरमय
भक्तास्तेन रामं विदुः परे गर्भसंकर्षणात्तस्य संकर्षण इति स्मृतः २६ सर्वावशेषाद्यं शेषं बलाधि
क्याद्बलं विदुः स्वपुत्रस्यापि नामानि शृणु नंद प्रयत्नतः २७ सद्य प्राणिपवित्राणि जगतां मंगला
नि च ककारः कमलाकांतः अकारो राम इत्यपि २८ षकारः षड्गुणपतिः श्वेतद्वीपनिवासकृत
णकारो नारसिंहोयमकारो ह्यक्षरोऽग्निभुक् २९ विसर्गौ च यथा ह्येतौ नरनारायणावृषी संप्रलीना
श्च षट्पूर्णा यस्मिन् शुद्धे महात्मनि ३० परिपूर्णतमे साक्षात्तेन कृष्णः प्रकीर्तितः शुक्लो रक्तस्तथा
३ पीतो वर्णोस्यानुयुगं धृतः ३१ द्वापरान्ते कलेरादौ बालोयं कृष्णतां गतः तस्मात् कृष्ण इति ख्यातो
नाम्नायं नंदनंदनः ३२ वसवः श्रीदिव्यासीत्तिते देवाक्यि ह्येव हि तस्मिन् यश्च पूते साविवासुदेव

ग॰सं॰गो॰ इति स्मृतः ३३ वृषभानुसुता राधा वाञ्छाला कीर्त्तिमंदिरे तस्याः पतिरयं साक्षात्तेन राधापतिः स्मृतः ३४
२८ परिपूर्णतमः साक्षाच्छ्रीकृष्णो भगवान्स्वयम् असंख्यब्रह्मांडपतिर्गोलोके धाम्नि राजते ३५ सो
ऽयं तव शिशुर्जातो भारावतरणाय च कंसादीनां वधार्थाय भक्तानां रक्षणाय च ३६ अनंतान्यस्य न्य
नामानि वेदगुह्यानि सत्पते लीलाभिश्च भविष्यंति तत्कर्मसु न विस्मयः ३७ अहो भाग्यं तवैवेदं
साक्षाच्छ्रीपुरुषोत्तमः त्वद्गृहे वर्त्तमानोऽयं शिशुरूपः परात्परः ३८ नारद उवाच इत्युक्त्वाथ गते गर्गे
स्वात्मानं पूर्णकामाधिकं मेने प्रमुदितः पत्न्यानंदराजो महामतिः ३९ अथ गर्गो ज्ञानिवरो ज्ञानदो मु
निसत्तमः कालिंदीतीरशोभाढ्यं वृषभानुपुरं ययौ ४० सत्कारादाभितं विप्रं द्वितीयमिव वासवं
दंडेनाजितं साक्षाद्धर्मराजमिव स्थितं ४१ तेजसा द्योतितदिशं साक्षात्सूर्यमिवापरं पुस्तकी मे
खलायुक्तं द्वितीयमिव पद्मजं ४२ शांतिमंतं सुकृताभाभिर्दिव्यं विष्णुमिव स्थितं तं दृष्ट्वा मुनिशार्दू
लं सहसोत्थाय सादरं ४३ प्रणम्य शिरसा सद्यः सन्मुखोऽभूत्कृतांजलिः मुनिं च पीठके स्थाप्य पा
द्याद्यैः सपद्मारविंदं ४४ पूजयामास विधिवच्छ्रीगर्गं ज्ञानिनां वरं ततः प्रदक्षिणीकृत्य वृषभानुव रामः
हामहत् ४५ वृषभानुरुवाच सतां पर्यटनं शांतं गृहिणां शांतये स्मृतं नृणां मंदमतां हि दीना २९

ध्रुवेव नभास्करः तीर्थीभूता वयं गोपा जाता त्वद्दर्शनात्प्रभो तीर्थानि तीर्थीकुर्वंति त्वादृशा सा
धवः स्मृता ४७ हे मुने राधिकानाम कन्या मे मंगलायना कस्मै वराय दातव्या वद त्वं मे मुनि
श्चितं ४८ त्वं पर्य्यटन्नर्क इव त्रिलोकीं दिव्यदर्शनः वरानया समो यो वै तस्मै दास्यामि कन्यकां
४९ नारद उवाच इत्युक्त्वा गृहीत्वा श्रीगर्गो वृषभानोर्महामुनिः जगाम यमुनातीरं निर्जने सुंदर
स्थले ५० कालिंदीजलकल्लोलकोलाहलसमाकुलं तत्रोपविश्य गोपेशं मुनींद्रः प्राह धर्म
वित् ५१ गर्ग उवाच परिपूर्णतमः साक्षाच्छ्रीकृष्णो भगवान्स्वयं ५२ असंख्यब्रह्मांडपति
र्गोलोकेशः परात्परः तस्मात्परो वरो नास्ति ज्ञातो नंदगृहे पतिः ५३ वृषभानुरुवाच अहो
भाग्यं महाभाग्यं नंदस्यापि महामुने श्रीकृष्णस्यावतारस्य सर्वं तत्त्वं वदस्व कारणं ५४ गर्ग उवाचः
भुवो भारावतारायकंसादीनां वधाय च ब्रह्मणा प्रार्थितः कृष्णो बभूव जगतीतले ५५ श्री
कृष्णस्य पट्टराज्ञी त्वं या गोलोके राधिकाभिधा त्वद्गेहे सापि संजाता त्वं न जानासि तां परां ५६ ना
रद उवाच तदा प्रहर्षितो गोपो वृषभानुः सुविस्मितः कलावतीं समाहूय तया सार्द्धं विचार्य च ५७
राधाकृष्णानुभावं च ज्ञात्वा गोपवरेश्वरः आनंदाश्रुकलामुंचन् पुनराह महामुनिं ५८ वृष
भानुरुवाचः तस्मै दास्यामि हे ब्रह्मन् कन्यां कमललोचनां त्वया वै पाद स्थितो मे त्वया कार्यं

यदुद्वहे ५९ गर्गउवाच अहं न कारयिष्यामि विवाहमनयोर्नृप तयोर्विवाहो भविता भांडीरे को
रयिष्यामि ६० तस्माद्गुह्यं सौव[illegible]विष्ठाद्भूतौ परस्य च लोकचूडामणेः साक्षाद्रा
धीशा[illegible]लोकमंदिरे ६१ यं सर्वेविगोपालानां लोकानां गतमाधुधि तयो गोपीगणां गोपानां
लोके राधिकेच्छया ६२ यद्दर्शनं दुर्लभमेव उर्वं देवैः यज्ञैर्नरजन्मभिः किमु सा विग्रहं तातां तव मंदि
राजिरं लस्यं तिग्रं प्लां च्छगोपगोपिकाः ६३ नारदउवाच तदा च विस्मितो राजनंदपत्नी हर्षितो
परं राधाकृष्णप्रभावं तं श्रुत्वा श्रीगर्गमूचतुः ६५ श्रुतकीर्त्युवाच राधाशब्दस्य हे ब्रह्मन् व्याख्या
नं वद तत्वतः त्वत्तो न संशयच्छेत्ता कोपि भूमौ महामुने ६६ गर्गउवाच सामवेदस्य भावार्थं गां
धमादनपर्वते श्रीकृष्णेनापि पृष्टेन तेन राधा राधाचतुर्भुजे ६७ रमया तु रकारस्यादाकारस्त्वा
विमोधिका धकारो धरया चास्यादाकारो विरजा नदी ६८ श्रीकृष्णस्य परस्यापि चतुर्धा तेजसो
ह्यभवत् लीलाभूः श्रीश्च विरजा चतस्रः पत्न्य एव हि ६९ संप्रलीनाश्च ताः सर्वा राधायां कुं
जमंदिरे परिपूर्णतमां राधां तस्मादाहुर्मनीषिणः ७० राधाकृष्णेति हे गोप ये जपंति पुनः पुनः
चतुः पदार्थं किं तेषां साक्षात्कृष्णोपि लभ्यते ७१ नारदउवाच तदाति विस्मितो राजन्नंदराज राज
भानुः प्रियायुतः राधाकृष्णप्रभावं तं ज्ञात्वानंदमवाप सः ७२ ताभ्यां गर्गो ज्ञानिवरः पूजितो १९

वृषभानुना जगाम स्वगृहं सार्धं सानन्दमुनीन्द्रः सर्वविद्कविः ४२ इति श्रीमद्गर्गाचार्यसंहितायां
गोलोकखंडे श्रीनारदबहुलाश्वसंवादे विश्वदर्शनं नंदपत्न्या श्रीकृष्णनामकरणं नाम पंचदशोध्या
य १५ नारद उवाच गान्धारयन्तं रविमेकदा सं लालयन्दूरतरं सकाशात् कलिंदजातीरस
मीरकंपितं नंदोपि भांडीरवनं जगाम १ कृष्णेच्छया वेगतरोघवातो घनैरभून्मेदुरमंबरं च तमाल
नीपद्रुमपल्लवैश्च पतद्भिरेजद्भिरतीव भीःकौ २ तदांधकारे महती प्रजाते बाले हरे स्वांकगते
तिभीते नंदो भयं प्राप शिशुं स बिभ्रद्धरेः परेशं शरणं जगाम ३ तदैव कोट्यर्कसमूहदीप्तिरागच्छ
तीवाचलतीदिशासु बभूव तस्यां वृषभानुपुत्री ददर्श राधां नवनंदराजः ४ कोटींदुबिंबद्यु
तिमादधानां नीलांबरां सुंदरमादिवर्णां मंजीरधीरध्वनिनूपुराणामाबिभ्रतीं शब्दवतीं वमंजु ५
कांचीकलाकंकणशब्दमिश्रां हारांगुलीयांगदविस्फुरंतीं श्रीनासिकामौक्तिकहंसविंदुभिः
श्रीकंठचूडामणिकुंडलाढ्यां ६ तत्तेजसा धर्षित आशु नंदो नत्वाथ तां प्राह कृतांजलिः सन्
अयं तु साक्षात्पुरुषोत्तमस्त्वं प्रियास्य मुख्यासि सदैव राधे ७ गुप्तं त्विदं गर्गमुखेन वेद्मि गृह्ण
राधे निजनाथमंकात् एनं गृहं प्रापय मेघभीतं वदामि चेत्थं प्रकृतेर्गुणाढ्यां ८ नमामि

राधा/३०

श्रुत्वैवं मुनिरेषमां त्वं वत्स श्रितं सर्वज्ञ नैष्ठिकं गृहेत्वमतो नवभक्तिभावान्दर्शयत्वं कुलेभ्यमवनंद
नंदउवाच यदि त्वमत्रागमितस्तदेव त्वं मभक्तिर्दृष्टोऽकोपुत्रवयोः परात्रि समं तत्र भक्तिं नवभक्तिमा
जं संगमं हृतमेषपुत्रमेषपुत्रोव १० नारदउवाच तथा तु वाक्यात्पयसीं कस्यभावाज्जगामहं राधानि
म जनाथकीर्तन् गतेयवनं देशगातिव्रजे मतदा हि भांडीरवनं जगाम ११ गोलोकलोकात्पु
रमस्मागता भूमिर्निजं स्वं वपुर्दधाना याव अग्रात्मादिरवविस्तु वर्णाविभ्रमसा तत्रागमेवम
र्वं १२ वृंदावनं दिव्यवपुर्दधानं वृक्षैर्वरैः कामदुघैः सहैव कलिंदपुत्री च सुवर्णसौधैः श्री
रत्नसोपानमयीबभूव १३ गोवर्धनो रत्नशिलामयोऽभूत्सुवर्णशृंगैः परितः स्फुरद्भिः म
त्तालिभिर्निर्मलमंदधीभिर्दरीभिरुच्चांगकरीवाजन् १४ तदा निकुंजोऽपि निजं वपुर्द
धत्सभाद्युतं प्रांगणदिव्यमंडपम् वसंतमाधुर्यमधुव्रतैर्मयूरपारावतकोकिलध्वनिः १५ रा
सुवर्णरत्नादिरवचितुष्टैर्वृतं पतत्पताकावलिभिर्विराजितं सरः स्फुटद्भिः सह माधवीतिते
ह विचित्रितं कांचनं चारुपंकजैः १६ तदैव साक्षात्पुरुषोत्तमातमाबभूव कैशोरवपुर्घनप्रभः राम
पीतांवरः कौस्तुभरत्नभूषणो वंशीधरो मन्मथराशिमोहनः १७ भुजेन संगृह्य स हस्तनृपि ३०

यो हरिं जगाम मम धेमुविवाहमंडपं विवाहसंभारयुतः समेघलं सुरसंभमद्वा श्रीजटारिमंडपं १९ तंजैव मि
हाममत उन्नेल वेरपरस्परं संमिलितो विरेजतुः परंतुवं तो मधुरं वरं पतिसुखं सो भो खवनतडिद्घनाविव २०
ततो व सहुदेवशो विधिः प्रभुः समागतस्तस्य परस्य सन्मुखे नत्वा तदंघ्री उशतीगिराभिः कृतांजलिस्त्व
स्तव नुर्मुखो जगो २१ बुलोयाव [illegible] मनाद्यमाद्यपुरुषोत्तमोत्तमं श्रीकृष्णचंद्रं जिनभक्तवत्सलं स्वं
त्वमेव खां दुपरात्परं प्रभुं राधापतिं त्वां प्रशरणं व्रजाम्यहं २२ गोलोकनाथममितवलीलोलीलावतीयंति
जलोयलीला वैकुंठनाथोऽसि यदा हि सैव लक्ष्मीस्तदेयं वृषभानुजा हि २३ त्वं रामचंद्रो जनकात्म
जेयं भूमौ हरीत्वं कमलालयेयं यज्ञावतारोऽसि यदा तदा हि या श्रीद हिंगिला लिप्रतिपत्निमुख्या २४
२ त्वं चांसुरि यथा ज्ञात त्वं नारायणोऽसि त्वं नरेण युक्तः तदा सिपत्नी निरती वृताशा सा एव या
तावत्ववानुरूपा २५ त्वं ब्रह्म सेवं प्रकृतिस्तटस्था कालो यदे मां च विदुः प्रधानं महान्यदा त्वं जगदं
कुरोऽसि राधा तदेवं समगुणा च माया २६ यदा तदा लाविदितस्त्वनुभीमतदाखिलं लोकगणा प्रवृत्तिः
यदा विराट् देहधरस्तमेवं मनाखिलं च भुविधारणोयं २७ स्यामं च गौरं विदितं हि श्री महत्तावेव

साध्यासु रूपेषु नमो नमः गोलोकधामाधिपतिं परेशं परात्परं त्वां शरणं प्रपद्ये २८ सदा पठेद्यो युगलस्तवं
परं गोलोकधाम प्रवरं प्रयाति सः इहैव सौंदर्यसमृद्धिसिद्धयो भवंति तस्यापि निसर्गतः पुनः २९
यदा पुनस्त्वां प्रीतिपूर्वं वरं पतीप्रात्स्यो नाव नुरूपश्चविलो तथापि लोकव्यवहारसंग्रहाद्विधिं विवाहस्य च का
रयाम्यहं ३० नारद उवाच तदा समुत्थाय विधिर्हुताशनं प्रज्वाल्य कुंडे स्थितयोस्तयोः पुनः श्रुतेः कृत्वा
हविर्विधिं विधानतो विधाय धाता समवस्थितोभवत् ३१ सवाहयामास हरिं च राधिकां प्रदक्षिणं सप्तहिरण्य
रेतसः ततः स्ववेलांतं शुभाम सप्तवेदविन्नतो पाठयामास च सप्तमंत्रकं ३२ ततो हरेर्वक्षसि राधिकायाः परं च सं
स्थाप्य हरेः करं पुनः श्रीराधिकायाः किल पृष्ठदेशके संस्थाप्य मंत्रांश्च विधिः प्रपाठयन् ३३ राधाकरांभो
जद्वयेन मालिकां किंजल्किनीं नीलमिलन्मधुव्रतां ... हरेः कराभ्यां च यथा सुगोलेन तत्स्मवधिः प्रभा
मपठेत्सवित् ३४ सवाह्यामास सुपीठवायुम्यसो कृतांजली मौनयुतो पितामहः सो पाठयामास तु पंच
मंत्रकं समर्प्य राधां च पितेव कन्यकां ३५ तदा सुरेदुंदुभयो वेदपुष्पवृष्टयो पुनः विद्याधरिभिर्ननृतुः सुरांगनाः तत्र
गंधर्वविद्याधरचारणाः किन्नरा स्वच्छमंगलं जगुः ३६ मृदंगगीतादि सुरपदे वैनवाः दुंदुभा ३७

नकातुं दृष्टमथ स्मितालकाः नेत्रकुर्युर्हरे र्यवध्वैरिदं विस्मितैर्नेत्रैर्येस्य भूत्संगतलशाच्छवत्त्रैः ३७ एवाचनीतै
वविधिर्हरीः स्वयंपयेष्मितं तत्सेव रयिप दर्शिताः नत्वा हरीप्राहविधिः प्रभो मे देहि त्वदंघ्र्योर्निजं
भक्तिं ... दर्शिताः ३८ नत्वानुवाक्यं वरस्तोर्विधिहरेः श्रीराधिकायास्पदपंकजं शुभं नत्वा करांभ्यां
शिरसा पुनः पुनः जगाम गेहं ध्रुवान्तः प्रहर्षितः ३९ ततो निकुंजेषु यतुर्विधात्रु दिव्यं मनोज्ञं प्रियया प्रसक्तं
जघास हृष्टः प्रहसन्पराग्मालसेमिनरतेक्रमंमुदं चराधा ४० ततः करेणापि कार्षं प्रियायाः हरिर्गृही
त्वा प्रचचाल कुंजे जगाम जल्लकन्यापुरं प्रपश्यन्नेत्रे श्रीयमुनाललाम ४१ श्रीमल्लताकुं
जविकुंजमध्ये निलीयमानं प्रहसंतमेव विलोकमानाथ रीतं चराधा जग्राह पीतांबरमाशुरंती ४२
दुद्राव राधा हरिहस्तपद्मान्कुंकारमंधुः प्रतिकुर्वतीको निलीयमानायमुनानिकुंजे पुनर्ददर्श जगतीह रिह
समाश्रित ४३ यथा समालाः कलधौतवल्ल्या घनो यथा वै चलया चकास्ति नीलाद्रि रागोति
कावा धर्मधनाश्री राधया समं तु तथा रमा ... ४४ श्रीराममेगेजनवर्जितं तु परे महत्संगहमारमे
नराधवा वृंदावने संगमपन्नकालिं लिलैर्हृतैर्वरस्थरहोभिरेरः परः ४५ श्रीराधयालक्ष्म हरिः
पयात्मानननं गोवर्धनकंदरासु ममालिषु प्रश्ववशो मरोभि द्विशक्तिलासु युतिमल्लिकासु ४६ य
वारसाम्ना यमुनां शमेस्वरं विहारं वृषभानुपुत्र्या राधा वशा तत्र शमे रतं मयनं धावनं राहीसाथ

मुनाजलेषु ४७ राधाहरेःपीतपटंचवंशींवेत्रंगृहीत्वामहसास्मरंती देहीतिवंशींवदतोहरेश्च
जगामहराधाकमलेनुदेहि ४८ तस्मैददौदेववरोथपश्चाद्राधाददौपीतपटंचवंशीं वेत्रंचतस्मैह
रयेनतेषांपुनर्दधुर्वल्लीलायमुनातटेषु ४९ ततश्चभांडीरवटेप्रियायाश्चकारशृंगारमलं
मनोज्ञं पत्रावलीयावककज्जलाद्यैःपुष्पैःसुरत्नैर्व्रजगोपरत्नैः ५० हरेश्चशृंगारमलंप्रक
र्त्तुंसमुद्यतातत्र्ययदाहिराधा नैवंसमर्थत्वमभूद्वबाल्याद्विहायवैशोरवपुस्त्वयंहि ५१ नंदेनदृष्टं
शिशुमेवयादृक्शमभूमौलुठंतंसुरदंतमाभयात्‌ हरिंविलोक्याशुरुरोदराधिकातदोसिमापा
नुकंपंहरेमयि ५२ इत्थंरुदंतींचतदा[illegible]विषण्णमाकाशवागाहतदैवराधां शोचंतुमाराधेरह
मात्कुरुत्वंमनोरथस्तेभविताहिपश्चात्‌ ५३ श्रुत्वापिवाचाहिहरिंगृहीत्वागतायशोदागृहमुग्रानपत्न्याः
दत्वाचबालंकिलनंदपत्न्याःसुवाचदत्तंपथितेवमत्रौ ५४ उवाचराधांप्रणदंतनीहिनीधन्या
सिराधेवृषभानुकन्ये त्वयाशिशुर्मेपरिरक्षितोभयान्मेघावृतेऽस्मिन्भयातुरेवने ५५
संपूजितामदुरागस्थाधिताचमामेनंदितामातृसभाननुपुत्री यदाययौतुज्ञाप्यवयोमनतीसाश्वनैः
स्वगेहमितिसमाजगाम ५६ इत्थंहरेर्गुप्तकथाचवर्णिताराधाविवाहस्यसुमंगलास्था सुतावराम
पेर्वोपकीर्तितावधायितेतोत्वापहंदानकदाष्टहोति ५७ इतिश्रीमद्गर्गाचार्यसंहितायांगोलो ३२

कण्वेडेनाथवर्णा नारदपंचुलाख्यसंवादे श्रीराधिकाविवानपर्गानेनामषोडशोध्यायः १६ नारद उ
वाच श्रुयतां वालनाम कौमारक्रीडामनोहरा लीलयावकनुरलं सुंदरं नंदमंदिरे १ रिंगमा
णाञ्जानुभ्यां पाणिभ्यां सहरेमवित्तत व्रजवालस्यनकालेन नवुवंतोमधुरंवुजे २ यशोदया च
रोहिण्या पालाल्लितोपाथितापुरी मंजीरकिंकिणीशब्दंकुर्वन्नेतावितस्ततः ३ त्रिलोकीं मोहयं
तो हि मायावालकविग्रहो ४ कौडंतमादायक्षिप्तुं वक्षोदादिरेणुं तं व्रजवालकेस्म नवूलिलपा
धवधूसरांगं चुंबत्सलंलेपोषाणामातमातां ५ जानुभ्यां पाणिभ्यां चसमं कराभ्यां पुनर्व्रजस्त्रीणां मामस्यल
द्भः मात्रेवदेशेतु व्रजव्रजन्ननवभौवुडेवेशाणीवाललीलः ६ नेमर्वकोहमनाविग्रयुक्तो पीतंपरं
कंचुकमादधानं स्फुरत्स्वमंरत्नमयंचमौलिं दृष्ट्वा मुतं प्रापमुदं जसोदा ७ वालं मुकुंदमतिसुंद
रवाल [illegible] केलिं दृष्ट्वा परं मुदमवाप्रतीवगोप्यः श्रीनंदराजव्रजमपनगृहं विहायमर्वात्तुविस्मृत
गृहाः सुखविग्रहामाः ८ श्रीनंदराजगृहकुतिमसिंहरूपं दृष्ट्वा व्रजन्नतिरवनूनपमिस्यद्यः नीला
चतं निजमुतं गृहमाव्रजंती गोप्योव्रजेमघुरगायामवस्त्यषोदा ९ गोप्यऊचुः कौसर्पवपलेसनं
मावहिः कारवांगणात् वालकेलिंकुयमस्येकाकपक्षाधरं शुभे १० जडंदंतठपंनात्तेपूर्वमावुला
दायरं असापिमानुलेनानाभिते मुतमस्यपसोमतिं ११ नमस्याद्यावंतकरूतंखविध्रानांनासहलवे

गोविप्रसुरसाधूनां दंस्मोप्युज्जनंतथा १२ नारद उवाच तदा यशोदा रोहिण्यो गोपीमुख्यास्तथा गोपास्तावे
वसुरत्नैर्नवानानां नित्यं दानेश्वचक्रतु १३ सर्वबुजे रामकृष्णौ बालौ सिंहबलौ किलौ पश्यंश्चलं
तौ घोषेषु वर्द्धमानौ गमरवतुः १४ श्रीदामसुबलाद्यैश्च वयस्यैर्बृजबालकैः जमुनानिकटेषु
भलुठंतौ मकरुहलौ १५ कालिंदीपुपवनेषु धामसुमालैः सर्वैर्नृत्यंते केकंकरकुंभसोभाभांडांचे
स्तरामकेशवौ १६ जननंनगोपगोपीतां स्वानंदं बाललीलया वत्सक्रीडकया मासनवनीतंघ
तंहरी: १७ एकदा तु उपनंदस्य पत्नी नाम्ना प्रभावती श्रीनंदमंदिरं प्राप्य यशोदां प्राह गोपिका १८
प्रभावत्युवाच नवनीतं घृतं दुग्धं दधितक्रं यशोमती आवयोर्भेदरहितं त्वत्स्माद्याचमेभव
तु १९ नाहं वदामि यानेन ते न यं कुत्रापि दिने दिने मिलाकोप्यिनसुतेन नवनीतमुत्सेचसुत: २०
९ पतामपाकृतामिक्षानदाद्धे तवांगजः गालीप्रदानं दत्वायं द्रवद्वीपांगणान्मम २१ बृजेशस्या ति
पिपुत्रोयं भूत्वा किंपं समाचरेत् नमयाकथितं किंचिद्यमोरे तवगौरवात् २२ नारद उवाच श्रुत्वा
प्रभावतीवाक्यं यशोदानंदरोहिनी बालं निभर्त्स्यंता माह मा स्माप्रेमप्रायमा २३ यशोदोवाच
गवांकोटिग्रहे मतिमोरसैरादिंता चला नज्ञातं दधिमह्यलोना तिमोज्जकदाचन २४ अवे राम
नमुक्ति तं गव्यं तत्समं त्वं गृहाणमे हे सिवशानी मिलोभेदो नास्ति किंचित्प्रभावति २५ नवनी ३३

तमुखं चैनमत्रैतो ह्यनायिष्यति तदा निःशोकरिष्यामि भर्त्ता नंदं धर्मतत्त्वा २६ नारद उवाच श्रुत्वा
सर्वं तदा गोपी प्रसन्ना गृहमागता एकदा दधि वो यो [illegible] मातामहं गोपालः २७ बध्वा [illegible] बाल स्त
कैः सार्द्धं पार्श्वे कुंज गहस्व च हस्ता कृत्वा [illegible] शनैः [illegible] विवेश ह २८ [illegible]
हस्ता गृह्य हरिस्तत्र जलं [illegible] गोपंक्त्या [illegible] हते २९ भग्न भांड [illegible] हरि
मनोहरं [illegible] बालकैः सहमाधवः ३० [illegible] भांड [illegible] गोपी प्रभावती
[illegible] बालेषु [illegible] गृह [illegible] ३१ नीत्वा [illegible] चागच्छति [illegible] नंदं [illegible]
तं [illegible] चकार ह ३२ हरिश्चितं [illegible] माता [illegible] धृत्वा [illegible]
ति [illegible] ३३ माधवो [illegible] प्राह गोपी [illegible] भांडं [illegible] मुखितं [illegible] ३४
यशोदोवाच [illegible] पुत्र [illegible] सुत्र [illegible] सुत्र [illegible]
मेव [illegible] ३५ [illegible] पुत्रो [illegible] मुखं [illegible] प्राह [illegible] विस्मिता
त्वा ३६ [illegible] कृत्वा [illegible] ३७
यशोदा [illegible] गोपा [illegible] कांः [illegible] महान् ३८
भगवान् [illegible] प्राह [illegible] ४०

म॰ श्रीभगवानुवाच उक्तंमयाहितेह्यासिकदाचिद्द्विजोत्तमे तेभक्तिरूपंतुनदात्मभविष्यामिनदांस
ग॰ सं॰ गो॰ य: ४१ नारद उवाच श्रुत्वानुविस्मितोगोपिनतोगेहमुलज्जिता तदाप्रभृतिगेहेगोप्यानंद
३४ कृतिहरिक्रिया ४२ इतिश्रीगर्गसंहितायांगोलोकखंडेनारदबहुलाश्वसंवादेश्रीकृष्ण
बालचरित्रेदधिचौर्यवर्णनंनामसप्तदशोऽध्यायः १७ नारद उवाच गोपिकागेहेषुविचरन्नवनीतचौ
र: श्यामोमनोहरवपुर्नवकंजनेत्रः श्रीबालकेंदुरवलोकितगोपनारीणांचित्तंहरन्विचचलेनय
च कारशोभा १ श्रीनंदनंदनमतीवविलोलगेहेलीलानिधायमुकुंदनंदनंदगोप्यः सलक्ष्मीकैः
स्मितन्तंपरिलालयंतः कृष्णमनुज्जितमुखोनजगत्स्मरंतः २ राजोवाच नंदोपनंदरनामा
निवरेरवक्ष्येमम गृहेमागयतुपवांघेतपूर्वकस्यागता: ३ नंदाद्यवृषभानूनांकर्मा
णिमंगलानिच नारद उवाच गयश्चविमलः श्रीशः श्रीधरोमंगलायनः मंगलोरंगवल्ली
शोगोगोजिद्दवनायन: नवनंदाश्चकथितावभूवुर्गोकुलेव्रजे ५ वीतिहोत्रोऽग्निभुक्शांत:
श्रीकरोगोपति:श्रुति: व्रजेश:पावन:शांत:उपनंदा:प्रकीर्तिता: ६ नीतिविन्मार्गद:शुक्ल:
पतंगोदिव्यवाहन: गोपेष्टश्चव्रजेराजन्जातावृषभानव: ७ गोलोकेऽस्मिन्वृंदाव राम
निकुंजद्वारिमास्थिता: वेत्रहस्ता:श्यामलांगानवनेदास्वतेस्मृता: ८ निकुंजेकोटि ३४

करे

शोगावत्सान्संपालनतत्पराः वंशीमयूरपत्राढ्याउपनेसंप्रीतम्भताः ९ निकुंजकुंजगोरक्षार्थं
रंङ्गपार्श्वधृताः बहुद्गुरमाश्रिताः सद्वेदकथिताद्वषभानवः १० श्रीकृष्णस्यैवशमेवंगोलोका
दागताभुवि तेषांप्रभावंवक्तुंहिनसमर्थश्चतुर्मुखः ११ अहंकिमुवदिष्यामितेषांभाग्यमहो
दयं येषामारोहमाश्चायवालकेनिर्वभौहरिः १२ एकदायमुनातीरेमत्कृष्णेनावालीढिता
यशोदांबालकाः प्राहुरत्तिवालोमृदंनवः १३ बलभद्रश्चवदंस्तितदामातंदगोहिनी करेगृहीत्वा
सकृतंभीलनेत्रमुवाचह १४ यशोदोवाच कस्मान्मृदंभक्षितवान्रहोऽत्रभवान्वयस्मात्म्ब
वदंतीमात्राता न्यायात्वलोर्थवदंतिप्रसिद्धंमाराावमर्पनजहातितेवं १५ श्रीभगवानुवाच
सर्वेमष्यावादरतावृज्ञार्भकामातर्मयाक्वापिनमन्मृभक्षिता यदासमीचीनमेनेनवाक्यंतद्दाम्
खंपश्यमदीयमंजसा १६ नारदउवाच ऋचोगोपीबालस्यपश्यत्तिसुंदरमुखं प्रसारितव
दनोव्रहांउंरचितंगुणैः १७ सप्तद्वीपान्सप्तसिंधून्खंडान्सगिरीन्द्रद्धान् आब्रह्मलोकात्त्री
नोपिस्वानमभिः सर्वेः सह १८ दृष्ट्वानिर्मितंताक्षीमानत्वाश्रीयमुनातेद्वालीलायमहरिः
साक्षाद्विधिज्ञातमथाप्यलभत् १९ तदात्मजाश्रीकृष्णोमोहयनिद्वमायया यशोदायेभवं
दृष्टंतमस्मारगतस्मृतिः २० इतिश्रीमद्गर्गाचार्यसंहितायांगोलोकखंडेनारदबहुलाश्वसं

वीरेश्वरसंवादे दर्शनं नाम सप्तदशोऽध्यायः १८ नारद उवाच एकदा गोकुले गोप्यो ममंथुर्दधि सर्वतः
गृहे गृहे प्रगायंत्यो गोपालचरितं परं १ यशोदापि समुत्थाय प्रातः श्रीनंदमंदिरे मंडे रोपं विनिक्षिप्य श्री
ममंथ सुदधि सुंदरी २ मंजीरशब्दं संकुर्वन्बालः पार्श्वमसमन् श्रुनाद किंकिणीसंघं कारं
कारं मुहुः ३ हैयंगवीनं मतनं नवीनं याचन्स्वमातुर्मधुरं शुभवन्मः आदाय हस्तेन ममंथ तं स्वमा
धीर्विभ्रमस्त्रस्मार दधिमंथपात्रं ४ पलायमानं स्वसुतं यशोदा ह्यनुधावती प्राप्नोत् हस्तमात्रात् योगी
न्द्राणां मधियाद्धुराप कथं समानेतु गृहशोभयामि ५ तथापि भक्त्या स्ववशं चकार वत्सलताद्र्दर्शिता
श्री हरिः शास्त्रेषु बालं गृहीत्वा स्वसुतं यशोमती बबंध रज्ज्वाप्यतद्यास्तदुलूखले ७ आह्याय
यद्यद्गुणमन्तरं स्वं प्रभूतेन ममौ यशोदा गुणेन वद्धः पृहते परायः कथं सद्व्योमवती हस्ता ८
यशोदया तत्र बंधने छाखिन्नाखिन्नान्पश्यिन्नमानसा आसिद्गतापंकृपया स्वबंधस्वबंधद
यानः स्ववशोपि कृष्णः ९ एवं प्रसादेन हि प्रीतकर्मशान्तज्ञानिनां कर्मधियां कुतः पुनः मातुर्यथा
भूपतेयराजतस्मान्मुक्ति यथा भक्ति मलेन माधवः १० तैरेव गोप्यस्तु समागताः स्वरं दृष्ट्वाथ राम
भक्तं रचिमंथभाजनं उलूखलेवद्धमति वहासम भिमीतं शिशुं वीक्ष्य जगृहे गानतुष्टाः ११ गो ३५
पउवाच अस्मद्गृहेहतुपाजागोमनति मनतं तदीक्ष्य तस्यैवं तावदामः कास्मणात्वं दृनागही १२
नि

ढ

गतस्यपंथमक्कशोयशोदेहेवबंधजन्मवी यक्षानिर्भर्त्स्यतौबालमत्स्यपावकुष्ठघंटसपात् १३ नारदउवाच
देस्युत्वाद्यांयशोदायांवगांपांगृहकर्मसु कर्षन्नुलुखलंहसन्बालौगोपीयमुनांययौ १४ तत्रैव
महावृक्षौपुराणौयमलार्जुनौ तयोर्मध्येगतःकृष्णोहसन्दामोदरःप्रभुः १५ चकर्षसहसाकृ
ष्णःनिर्यगातंतमुलूखलं खंडशोनसमूलौद्रुमौपतन्तुभूमिमंडले १६ पतनेनापिशब्दोभू
त्प्रचंडोवज्रपातवत् विनिर्गतौचवृक्षाभ्यांदेवौछायावमनोऽग्निवत् १७ दामोदरंपरिक्रम्यपादौ
स्पृष्टाश्वमौलिना कृतांजलिहरिंनत्वानतौमममुखेस्थितौ १८ देवाऊचुः पूर्वांशुक्रोबु
लदंड्रात्स्य[illegible]तश्च्युतस्त्वंतात माभूतोनिजभक्तानांहेलनंसोढवयोहरे १९ करुणानिधये
तुभ्यंप्राणानंगलशालिनेदामोदरायकृष्णायगोविंदायनमोनमः २० नारदउवाच इतिनत्वा
हरिंतौद्वौउदीचीवदिशंगतौ तदैवचाययागोपाःसर्वेवृषभस्यभयकातराः २१ कथंवृक्षौचपतितौ
विनावातंव्रजार्भकाः वदतामुतदावाचोऊचुःसर्वेव्रजेकृशः २२ अनेनपातितौवृक्षौतावभ्यां
द्वौपुरुषौस्थितौ एवंनत्वागतावस्यघनावुदीच्यांस्फुरत्प्रभौ २३ नारदउवाचः इतिश्रुत्वावच
नंगोपानतेश्रद्दधिरेततः मुमोचनंदस्तंबालंदाम्नावद्धमुलूखले २४ तंलालयन्स्वांकेदे
सेसमाधायशिशुंनृपः बहुलाश्वउवाचः कौनदोषेणतौवृक्षत्वंप्राप्तौयमलार्जुनौ २५

राजराजो धनाधिपः इत्यमरः

म दा

ग· सं· गो नारद उवाच नलकूवरमणिग्रीवौ राजराजसुतौ परौ जग्मतुर्नंदनवनं मंदाकिन्याः तटे स्थि

तौ २६ गुह्यकाभिर्गीयमानौ चेरतुर्गतवाससौ वारुणीमदमत्तौ तौ युवानौ द्रव्यदर्पितौ २७

२६ कदाचिद्देवलो नाम मुनींद्रो वेदपारगः नग्नौ दृष्ट्वा च तौ प्राह कुधीर्लोकगतस्मृती २८

देवल उवाच युवां हसमदोद्वेगौ निर्लज्जौ द्रव्यदर्पितौ तस्माद्वृक्षौ तु भूयास्तां वर्षाणां शत

कं भुवि २९ द्वापरांते भारते च माथुरे व्रजमंडले कालिंदीनंदिनीतीरे महावनसमीपतः ३०

परिपूर्णतमः साक्षात्कृष्णो दामोदरो हरिः गोलोकनाथस्तं दृष्ट्वा पूर्वरूपौ भविष्यथः ३१

नारद उवाच इत्थं देवलशापेन वृक्षत्वं प्रापितौ नृप नलकूवरमणिग्रीवौ श्रीकृष्णेन वि

मोचितौ ३२ इति श्रीमद्गर्गाचार्यसंहितायां गोलोकखंडे नारदबहुलाश्वसंवादे यमला

र्जुनभंगो नामैकोनविंशोऽध्यायः १९ नारद उवाच एकदा कृष्णचंद्रस्य दर्शनार्थं परात्पर

दुर्वासा मुनिशार्दूलो व्रजमंडलमाययौ १ कालिंदीनिकटे पुण्ये सैकते रमणस्थले मह

वनसमीपे च कुसुमाराद्ददर्श ह २ श्रीमन्मदनगोपालं लुठंतं बालकैः सह परस्परं प्रयु ३ गाम

द्धं तं बालकेलिमनोहरं ३ धूलिधूसरसर्वांगं वक्रकेशं दिगंबरं धावंतं बालकैः सार्द्धं हरिं

वीक्ष्य समस्मितः ४ मुनिरुवाच ईश्वरो वै भगवान्कथं बाले लुठन्भुवि स्वयं तु नंदसु

सं

ज्ञोतिनश्रीकृष्णः परात्परः ५ नारद उवाच इत्थं मोहगतेनैव दुर्वासा सहि महामुनेः श्रीकृष्णस्य
तत्समीपतरे बालानान्मस्थवं ६ हंसतस्य च मुखे प्रविष्टः सुमेरौ भुवि ददर्शान्यं महालोकं मा
हात्यं जनवर्जितैः ७ भ्रमस्तेषु मर्मं सत्प्रकृतः प्राप्य त्रिभुवनं तदेवाजगरे शाखिनि गिरौ भूमौ म
हामुनिः ८ भ्रमंस्तत्र ददर्शासौ लोकं सकलपरं भ्रमतां हि बहुष्वमुनिः स्थितो भूत्वा वनो सिते
तपस्तताप वर्षाणां शतानां कोटिशो भजन् नैमित्तिकाख्ये प्रलये प्राप्ते विषमभयंकरे ११ स्था
के तस्मिन्मुद्रापते प्लावयंतो धरातले अहो लेष्वचतुर्दशस्तान प्लावयं तज्जले सच १२ ब्रतीसेगुणमहत्वे
मन्त्रामूर्छितगतस्मृतिः एतज्जले तु स्थिरवनं तुस्त्वंसददर्शोहः १३ तत्र छिद्रे च प्रविष्टो सौ दिव्यां सृ
ष्टिं गतवान्नतः संहस्रहृत्स्थलोकेषु विविधाप्स्तुः समाचरन् १४ एवं छिद्रं तत्र वीक्ष्य प्राविशत्स्मह हीस्म
रन् बहिर्विनिर्गतो लिंगारदर्शाम्बुमहज्जले १५ तस्मिंजले तु लक्ष्यं ते कोटिसालड्रा गृहाः
ततो मुनिर्जलं पश्यन् ददर्श विरजां नदीं १६ तस्यां तरं प्रगतः साक्षात्कोलोकं प्राविशन्मुनिः वृंदा
वनं गोवर्द्धनं यमुनापुलिनं शुभं १७ दृष्ट्वा प्रसन्नः स मुनिर्निकुंजे प्राविशत्ततः गोपकोपिनतात
वृतं गवां कोटिभिरन्वितं १८ असंख्यकोटिमार्तंडज्योतिषां मंडलं ततः दिव्यं लक्षदलं प
द्मे स्थितं राधापतिं हरिं १९ पश्यन् गतो सौ साक्षाच्छ्रीकृष्णं पुरुषोत्तमं असंख्यब्रह्मांडपतिं

गोलोकं स्वं ररक्ष सः २० श्रीकृष्णदर्शनाविह्वलः प्रविष्टः स्वन्मुखे मुनिः पुनर्विनिर्गतः पश्यन्बालं
श्रीनंदनंदनं २१ कालिंदीनिकटे पुण्ये मंकरेणुगणस्थले बालकैः सहितं कृष्णं विचरंतं महा
वने २२ तदा मुनिश्च दुर्वासा ज्ञात्वा कृष्णं परात्परं श्रीनंदनंदनं नत्वा नत्वा प्राह कृतांजलिः २३
मुनिरुवाच बालं नवीनं शतपत्रविशालनेत्रं बिंबाधरं सघनमेघरुचिं मनोज्ञं मंदस्मितं मधु
रसुंदरमंदयानं श्रीनंदनंदनमहं मनसा नमामि २४ मंजीरनूपुररणन्नवरत्नकांचीश्रीहार
केशरिनखप्रतियंत्रसंघं दृष्ट्यार्तिहारिमसिबिंदुविराजमानं वंदे कलिंदतनुजातटबालकेलिं २५
पूर्णेंदुसुंदरमुखोपरि कुंचिताग्राः केशा नवीनघननीलनिभाः स्फुरंति राजंत आनतशि
रःकुमुदस्य यस्य नंदात्मजाय सबलाय नमो नमस्ते २६ श्रीनंदनंदनस्तोत्रं प्रातरुत्थाय यः
पठेत् तन्नेत्रगोचरो याति सानंदं नंदनंदनः २७ इति स्तुत्वा तं श्रीकृष्णं दुर्वासा मुनिसत्तमः तं
ध्यायन्प्रययौ त्यागाद्बदर्याश्रममुत्तमं २८ गर्ग उवाच इत्थं देवर्षिवर्येण नारदेन महात्मना ॥ २
कथितं कृष्णचरितं बहुलाश्वाय धीमते २९ मया ते कथितं ब्रह्मन्यत्सकलिमलापहं चतुःपदा ग्रम
र्थदं दिव्यं किं भूयः श्रोतुमिच्छसि ३० शौनक उवाच बहुलाश्वो मैथिलेंद्रः किं पप्रच्छ महामु ३२
निं नारदं ज्ञानदं शांतं तन्मे ब्रूहि तपोधन ३१ गर्ग उवाच नारदं ज्ञानदं नत्वा मानदो मैथि

सोनृपः पुनः पप्रच्छ कृष्णस्य चरितं मंगलायनं बहुलाश्व उवाच श्रीकृष्णो भगवान् साक्षात्पर
मात्मा परः विभुः परं च कारकं किं चित्रं चरित्रं वद मे प्रभो ३३ दुर्वासनो रक्षचरितं कृतं तं मंगलायनं श्रुपदं
किंतु कृष्णस्य पवित्रं किमतः परं ३४ नारद उवाच साधु साधु त्वया पृष्टं चरित्रं मंगलं हरेः तत्तेहं सं
प्रवक्ष्यामि त्वं सारं संक्षेपतः शृणु ३५ इदं गोलोकखंडं च गुप्तं परममद्भुतं श्रीकृष्णेन प्रकथि
तं गोलोके रासमंडले ३६ निकुंजे राधिकायै च राधा प्रोक्ते रहोजिरे मया लब्धं कृपातं तं च रतं सर्वो
पदं परं ३७ इदं पठति यो धीमान् सर्वसाम्राज्यभोगो भवेत् पुत्रं च चक्रवर्ती स्यात् लापश्चेद्धर्म्यं द्वि
क्रमः ३८ वैश्यो विधिपतिर्भूत्वा कृष्णो मुच्येत बंधनात् निष्कामो यो पि जानाति जीवन्मुक्तः
स जायते ३९ यो नित्यं पठेत् सम्यक् भक्तिभावसमन्वितः स याति कृष्णचंद्रस्य गोलोकं प्रकृतेः
परं ४० इति श्रीमद्गर्गाचार्यसंहितायां गोलोकखंडे नारदबहुलाश्वसंवादे भगवत् म व
नदुर्वा सो पा श्री श्री २१ मातृवर्णनं नाम विंशोध्यायः २० इति गोलोकखंड समा
प्तम् ॥ १ ॥ लिखितं संवत् १९ १६ पौषः वदि ६ २५ लेखकारं श्रवणीपाकमः विप्रः
श्री ॥ राम ॥ श्री ॥ राम ॥ श्री ॥ राम ॥ श्री ॥ राम ॥ श्री ॥ राम ॥ श्री ॥ राम ॥ श्री
* ॥ * ॥ * ॥ * ॥ * ॥ * ॥ * ॥ * ॥ * ॥ * ॥ * ॥ * ॥ * ॥ * ॥ *

गंगंगा
३८

प्रथम

गम
३८